

Forsinket

Det store nett-læringsprosjektet ved NTNU har hatt en tøff start.

Side 6

Grensesprengjande

I Peter den store sin by lærer nordmenn russisk, og russarar norsk.

Side 8 og 9

Mikroskopisk

Vil du vite mer om nanoteknologi? Hold av den 4. desember.

Side 13

NTNUs
internavis
nr. 16
15.11.2001

Universitetsavisa

Selvtilfreds

NTNU har evaluert seg selv. Et ytterst selvtilfreds dokument, er manges dom over utkastet til evalueringsrapport.

Side 2

Livsfarleg

Norske akademikarar vert lokka med gull og grønne skogar viss dei berre vil hjelpe hyggjelege afrikanarar med å bli av med nokre små diamanter.

Side 3

Pompel & Piltsk

Analysere, kommunisere, formulere, improvisere, globalisere, artikulere, kultivere, rekonstruere, observere, transkribere...

Side 5

Kritisk

Nordmenn flest er prinsipielt tilhengere av aktiv dødshjelp. Helt til premissene endrer seg. Dødssyke kreftpasienter er kritiske til eutanasi.

Side 7

Himmelsk

Steinar Johansen er vår lokale St. Peter. Han har nøkler til de fleste av universitetets porter.

Side 15

Yess! til engelsk som undervisningsspråk

I forslaget til ny universitetslov er passusen om at undervisningsspråket skal være norsk, fjernet.

I stedet står det at universitetene skal utvikle undervisningstilbud på andre språk, som engelsk.

Mange synes dette er et skritt i riktig retning. Men slett ikke alle.

Side 3

Har har NTNU-professoren (i rutete antrekk) blitt innsatt som landsbyhøvding (Supi) i Egya, og har i den anledning fått tittelen Nana Aquah II.

FOTO: ALEX FRANK LARSEN.

Per er Supi i Ghana

Historieprofessor Per Hernæs arbeidet så lenge i Ghana at den folkelige Asafo-organisasjonen til slutt gjorde ham til

høvding i landsbyen Egya. – Både smigrende og spennende, sier professoren selv om utnevnelsen. Nå har han gjort

et forskningsprosjekt ut av organisasjonen som tok ham til sitt hjerte.

Side 10

Se opp for autisme

Professor Lars O. Svaasand (bildet) lette lenge etter et dekkende ord for den mentaliteten som lett oppstår i et styre. Til slutt fant han det:

Autisme – en tilstand som ifølge ordboka kjennetegnes ved selvsentrerthet, dagdrømmer, hallusinasjoner og virkelighetsavvisning.

Side 4

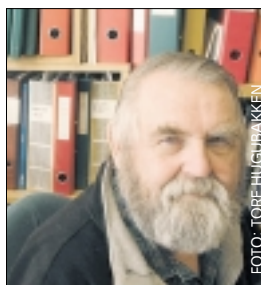

FOTO: TØRE HUGUBAKKEN

Treenighet

Det medisinske fakultetet slankes. Fra nyttår slås Psykiatrisk institutt, Regionsenter for barne- og ungdomspsykiatri og Seksjon for medisinske atferdsfag sammen til ett institutt. Navnet på nyskapningen blir Institutt for psykiatri og medisinske atferdsfag.

Bare 4
dager
igjen

av kollegie-
valget

Les daglige nyheter på <http://innsidaUT.ntnu.no/> Send tips til: medieseksjonen@adm.ntnu.no

på dagsordenen

«Rektor skal begeistre og fortælle myten om helten der går i krig og vinder.»

Sosiolog og rektorkandidat Peter Gundelach ved Københavns universitet.

ledelsen
har ordet

Rektor
Emil Spjøtvoll

GRATULERER!

NTNU har valgt sitt nye rektorat: Eivind Hiis Hauge og Julie Feilberg. I tiden siden valget har de blitt behørig gratulert og feiret. Men nok en gratulasjon kan ikke skade, og NTNU kan gratulere seg selv. Jeg er overbevist om at de nyvalgte vil gjøre en utmerket jobb for NTNU. Hiis Hauge har lang fartstid i de ulike universitetskonstellasjonene i Trondheim, med mange lederverv på institutt- og fakultetsnivå. Vår fremtidige prorektor var medlem av Underdal-utvalget, som i 1995 utredet grunnlaget for NTNU. Utvalget var NTNUs fedre og mødre som designet det felles barn. Nå kommer en av mødrene tilbake og deltar i å videreutvikle universitetet. Det borger for sammenheng og forankring.

For å få en god belysning og diskusjon om utfordringen universitetet står overfor, er det nødvendig med flere kandidater. Det andre rektorparet, Kathrine Skretting og Ingvald Strømmen, skal ha stor takk for at de stilte opp, og gjennomførte valgkampen med engasjement og entusiasme. Med sin erfaring vil de i fremtiden være viktige ressurspersoner for NTNU. Jeg regner med at de fortsatt vil delta med tyngde, både i NTNUs virksomhet og i nasjonal sammenheng.

Adresseavisen har karakterisert valgkampen som «tannløs». Det var vanskelig å se ulikheter på kandidatens syn og holdninger. At de to rektorparene hadde svært like oppfatninger, betyr at det er stor enighet om NTNUs hovedkurs. Det som for journalister bedømmes som lite interessant som nyhetsoppslag, er for universitetet en styrke.

Men vi er langt fra fullkomne. En valgkamp gir utmerket anledning til å diskutere prioriteringer og forbedringsmuligheter. Eksempelvis ble det pekt på at vi burde ha sterkere fokus på kvalitet. Vår evne til å følge opp strategier og planer må forbedres. Beslutningsstrukturen og arbeidsdelingen mellom de ulike nivåene bør gjøres klarere og videreutvikles under de rammer den nye universitetsloven setter. NTNU må settes enda tydeligere på det nasjonale og internasjonale kartet.

Det er nok av oppgaver å ta fatt på!

Jeg gratulerer igjen, og ønsker Eivind og Julie lykke til!

Lykkelige dager ved Norges organisasjonsutviklingsuniversitet

– Trenger vi enda flere festtaler? Denne uttalelsen kan oppsummere mye av stemningen i Rådssalen da NTNUs selvevalueringsrapport ble lagt fram på et høringsseminar tirsdag.

Rundt 60 personer møtte fram da NTNU inviterte til åpen diskusjon om utkastet til selvevalueringsrapport. De fleste tilhørte ledersjiktet på institutt- eller fakultetsnivå, og de fleste av de som tok ordet, etterlyste mer problematisering og mindre selvtillfredshet i rapporten.

Det ble også etterlyst mer fokus på universitetets primærhovedoppgaver, og mindre på organisasjonsmessige spørsmål. – Man får inntrykk av at det er *Norges organisasjonsutviklingsuniversitet* som er evaluert, ikke Norges teknisk/naturvitenskapelige, sa en oppgitt Knut Holtan Sørensen fra Institutt for tverrfaglige kulturstudier.

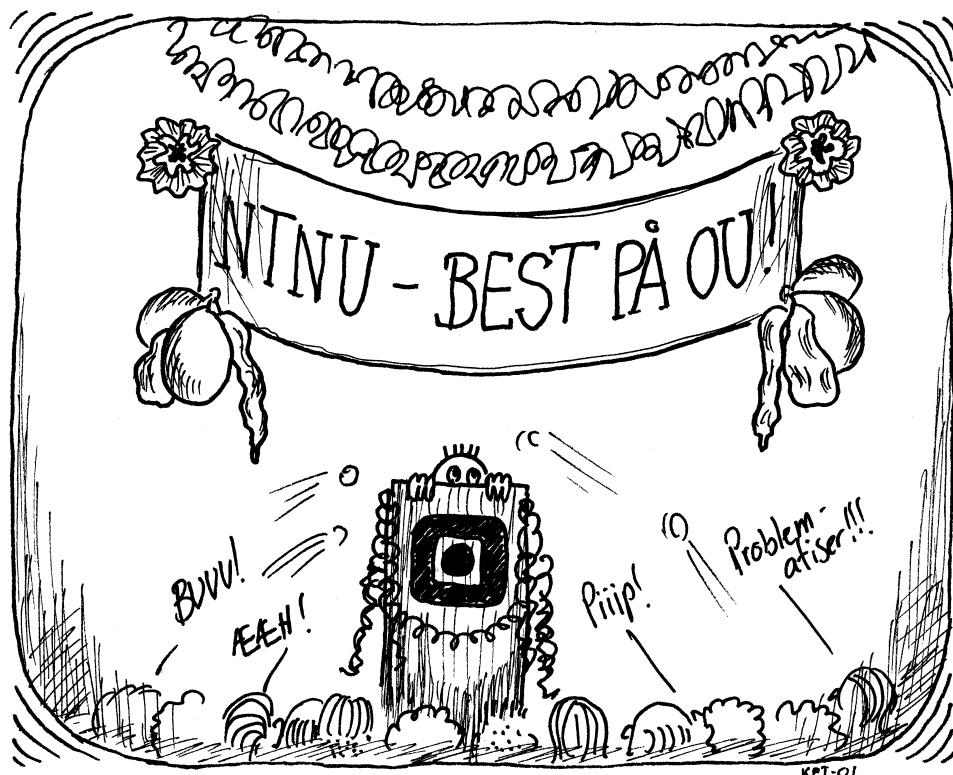
Tre undersøkelser. Rapporten skal være ett av flere grunnlagsdokumenter for en ekstern komité som i sin tur skal levere sin evaluering av NTNU. Det er departementet som har bedt om slik evaluering av alle de fire norske universitetene, og Norgesnettrådet som har den praktiske tilretteleggelsen.

Utkastet til selvevalueringsrapport bygger til dels på data fra tre undersøkelser som ble gjennomført i vår: en studentundersøkelse (på nettet), en instituttlederundersøkelse (spørreskjema i posten) og såkalt ustrukturerte intervjuer med alle fakultetsledere. Materialet er bearbeidet av en styringsgruppe, og har nedfelt seg i et rapportutkast på 134 sider. Det var dette utkastet som ble heftig diskutert i Rådssalen tirsdag, der de fleste som ytret seg, tilhørte Dragvollmiljøet.

Bare organisasjon? Mange av de som tok ordet, ga uttrykk for at de ikke kjente seg igjen i rapporten. Mye aktivitet og mange problemstillinger var overhodet ikke nevnt, ble det påpekt. Det gjaldt forhold knyttet til både forskning, undervisning og formidling. – Hvor er vår faglige hverdag, spurte fakultetsdirektør Gunnar Pærlus fra Arkitekt, og påpekte at hver gang man har et faglig problem, løser man det ved NTNU med organisasjonsutvikling.

Han fikk følge av Gunhild Åm Vatn fra Anvendt språkvitenskap, som foreslo at NTNU jo snart kunne prøve å bli best på noe annet enn bare organisasjonsutvikling. Og Bente Rasmussen fra Sosiologi supplerte med at en ledelse som sitter langt fra primæraktivitetene og den faglige virksomheten, «gjør sånne ledelseshandlingsting». Det finnes andre mekanismer som styrer virksomheten enn bare organisatoriske tiltak, minnet hun om.

Selvtillfreds. Det var i det hele tatt vesentlig mer kritikk enn ros av rapportutkastet under tirsdagens seminar. Feil og manglende samsvar i tallmaterialet ble påpekt flere ganger, og mer problematisering ble stadig etterlyst. Hjørdis Kaul fra Sosiologi savnet for eksempel problematisering rundt temaet lønnsdifferensiering, ikke bare en konstatering av at det skal vi ha, for det er bra. – Hva gjør lønnsdifferensiering med det kollegiale? Her er det store gap mellom synspunktene hos ledelse og ansatte, sa hun.

ILL.: KIRSTEN FALCH TRAAADAH

– Vi burde kanskje framstå som *litt* mindre selvtillfredse, foreslo HF-dekanus Petter Aaslestad, og minnet om at det å åpne for «problematiske» kilder, alltid kan gi noen nyttige innspill. – Det svekker tilliten hvis vi ikke tar med det mindre vellykkede, sa han, mens Knut Holtan Sørensen påpekte det pinlige i at «det rapporten ikke hadde tilgang på i dataform, for eksempel forskning, er fraværende.»

– Hvorfor ikke ta i bruk karakteren Ikke tilfredsstillende her også, spurte Vidar Gynnild fra Program for lærerutdanning, – og ikke bare varianter av Meget?

Er historien sann? De frammøtte var heller ikke på alle punkt enige i de konklusjonene som ble trukket i rapporten. Litteraturteoretiker Aaslestad syntes han hadde lest en avsluttet fortelling der alt endte godt til sist. – Jeg har alltid hørt og trodd at de andre hadde det så bra. Her står det at vi på vårt fakultet har det så bra. Da begynner jeg å tvile på om historien er sann, sa han.

Heller ikke trodde forsamlingen enty-

dig på at Dragvollmiljøet er det som har tjent mest på NTNU-konseptet. Økt antall søkere til allmennfagene kan godt skyldes andre forhold, ble det påpekt.

Og flere av de frammøtte mente at omkostningene ved de store omorganiseringssprosjektene har blitt for lite betont og problematisert. – Vi må være ærlige og innrømme at det finnes fagmiljøer som mener at de har tapt på dette, sa både Peter van Marion fra Program for lærerutdanning og Knut H. Sørensen.

Oppfølgingsplan. Styringsgruppa for rapporten skal i løpet av januar neste år utarbeide den endelige selvevalueringsrapporten. – Vi tar med oss synspunktene fra i dag i det videre arbeidet, lovet leder for styringsgruppa, prorektor Kathrine Skretting.

I mai leverer den eksterne komiteen sin rapport, og i september skal det foreligge en oppfølgingsplan.

LISA OLSTAD

lisa.olstad@adm.ntnu.no

«Allmennfagene profitterte mest på NTNU-konseptet»

De som ønsket NTH videreført gjennom navnet, har blitt skuffet. Og de som trodde de skulle forsvinne under den teknologiske hovedprofilen, er blitt gledelig overrasket. Men siv.ing.-fagene har vært flinkere enn allmennfagene til å utvikle nye fagtilbud.

Dette er noen av konklusjonene i selvevalueringsrapporten. Rapporten påpeker likevel at det fortsatt finnes et betydelig og til dels uheldig skille mellom de to studiekulturene.

Rapporten tar, foruten NTNUs faglige profil, også for seg:

- Strategi
- Organisasjon, styring, ledelse
- NTNU lokalt, nasjonalt og internasjonalt
- Kvalitetssikring

- Studier og læringsmiljø
- Kompetanse og arbeidsforhold

Den berømmer stor vilje og evne til omstilling hos NTNUs ansatte, men innrømmer også at at omorganiseringene antakelig har kostet noe. Og at når det gjelder utviklingsarbeid, begynner man å merke en viss trøtthet i organisasjonen.

Når det gjelder nyskaping, informasjon/kommunikasjon, formidling og internasjonalisering, uttrykker rapporten stor tilfredshet med hva som er oppnådd. Den sier også at Trondheim er en attraktiv studentby, at NTNU er et attraktivt studiested og at studentene trives.

Rapportutkastet i sin helhet ligger tilgjengelig på Innsida, se lenke i boksen «Felles, interne NTNU-lenker» i høyre marg.

nyheter

Alltid oppdaterte nyheter på
http://innsidaUT.ntnu.no/

Sier yess! til engelsk

Mindre norsk og mer engelsk i undervisningen: Bra, synes ansatte ved NTNU.

Den 10. desember er høringsfrist for forslaget til ny universitetslov, en lov som kan innebære at mange må spisse ørene ekstra godt under forelesningene. I lovforlagetets paragraf 1 står det nemlig at passusen «Undervisningsspråket er til vanlig norsk» utgår.

Bakgrunnen er et ønske om at institusjonene skal bygge opp et fagtilbud på engelsk og eventuelt andre språk.

Og Universitetsavisas ringe-runde gir inntrykk av at det for en gangs skyld råder enighet ved NTNU: Både vitenskapelig og administrativt ansatte er samstemt i synet på å løfte fram engelsk som undervisningsspråk.

– Naturlig prosess. – Veldig positivt. Sosiologisk institutt har allerede satt av penger til å utvikle et tilbud til utenlandske studenter, opplyser en entusiastisk professor og instituttstyrer Willy Martinussen.

Han mener det er viktig at det legges til rette for økt undervisning på engelsk. Engelskspråklig pensumlitteratur fra grunnfag av, samt engelskens rolle som internasjonalt arbeidsspråk innen samfunnsvitenskap, gjør dette til en naturlig prosess, vurderer Martiniussen.

Internasjonalisering.

Nettopp internasjonalisering er et viktig moment også for dekanus Gunnar Bovim ved Det medisinske fakultet. Han viser til at fakultetet via utvekslingsavtaler sender fra seg langt

flere studenter enn det tar imot:

– Vi ønsker å rekruttere flere utenlandske studenter, men dessverre har språkproblemer gjort dette vanskelig. Derfor er vi positive til å styrke engelsk som undervisningsspråk.

Dekanen understreker imidlertid at det ikke er snakk om å innføre engelsk som hovedspråk ved medisinstudiet. Han poengterer at leger utdannet i Norge

først og fremst må lære seg å kommunisere på norsk. Snarere ser han for seg at enkelte emner tilrettelegges for engelskspråklig undervisning.

Bovim frykter ikke at dette vil skremme noen fra legeutdanningen. – Inntrykket er at studentene er rimelig flinke i engelsk, sier han.

Bedre og billigere. Stipendiat Sturla Molden ved Psyko-

logisk institutt hilser den foreslåtte språkpassusen velkommen. Å styrke engelsk som undervisningsspråk vil gi et bedre fagtilbud, mener han.

– Engelskspråklige lærebøker er gjerne pedagogisk og faglig bedre enn de norskspråklige, og de er i tillegg billigere å anskaffe for studentene. Dessuten gir disse en viss trening i fagformidling på engelsk, hevder stipendiaten.

Han påpeker videre at psykologisk forskning, som flere andre fagfelt, har et flernasjonalt publikum og derfor må publiseres på et internasjonalt språk.

– Manglende trening i å skrive fagprosa på engelsk er et stort problem ved de fleste real- og samfunnsfag ved NTNU, hevder Sturla Molden.

TROND OLDERTRØEN

trondol@stud.ntnu.no

– Går på vitenskapen løs

Vi er ikke så engelskkyn-dige som vi liker å tro.

En uheldig symboleffekt, men først og fremst skortende engelskkunnskaper blant både studenter og ansatte, er ankepunktene til sosiolingvist og professor Brit Mæhlum.

Vanskelig. – Språket er det helt avgjørende under et universitetsstudium. Det blir en integrert del av det faglige; form og innhold blir ett. En god skribent vil få vesentlig bedre karakter enn en som ikke behersker språket, utdyper hun.

Filologen understreker at visst kan nordmenn – iallfall de som har studert noen år – engelsk. Spørsmålet er hvor godt.

– Mitt inntrykk er at nordmenn ikke er så gode i engelsk som vi liker å tro. Vi kan nok språket inntil et visst punkt, men det er ikke ensbetydende med å beherske det i alle sammenhenger, sier Mæhlum, og nevner romananalyse som et typisk eksempel. – Her ville et overveldende flertall av studentene blitt blå i ansiktet hvis de måtte skrive på engelsk. Idio-

matiske uttrykk i fremmedspråk er vanskelig, påpeker hun.

Kun til innvortes bruk?

«Språklig heimevern, sunn kulturpolitikk eller proteksjonistisk nasjonalisme?», sto det på plakaten til Lørdagsuniversitetet forrige helg. Visst er språk et verktøy, men det er også både kultur og politikk. Foran et lydhørt publikum tok sosiolingvisten et oppgjør med tendensen til å framstille språkutviklingen i landet som en uavvendelig og naturlig prosess i retning av økt anglofisering.

– Språk er et viktig uttrykk for identitet; det plasserer oss i historien. Og språkutvikling er en kulturelt betinget prosess som vi både må og kan påvirke, fastslo Mæhlum.

Foruten de nevnte faglige implikasjonene engelsk som undervisningsspråk vil medføre, frykter hun den symbolske effekten: – Vi risikerer at norsk blir et språk til innvortes bruk; det signaliserer at du ikke følger helt med. Engelsk derimot vil assosieres med en internasjonal og utadrettet holdning.

Professoren, som også er medlem av Norsk språkråd,

Den økte engelskinnflytelsen kan også skimtes i hangen etter å dele opp sammensatte ord, minner Brit Mæhlum om. Forskjellen mellom røykfritt og røyk fritt er ikke ubetydelig...

mener dette får ringvirkninger utover akademia: – Dette vil prege holdningene til allmennheten ved at norskspråket forbindes med noe gammeldags, mens engelsk framstår som trendy og framtidsrettet.

Enorm påvirkning. Objektive mål for språklig innflytelse finnes ikke. Men det er på det rene at den engelske påvirkningen av det norske skriftspråket har eksplodert de siste tiårene. Omtrent 80 prosent av de nye norske ordene siden

andre verdenskrig er importert fra engelsk.

I tillegg til akademia er særlig næringslivet og barn og unge spesielt utsatt for anglofisering, ifølge Mæhlum. Store, norske bedrifter har forlenget innført engelsk som offentlig forretningsspråk. Musikk, data og filmmediet har skapt en internasjonal subkultur hvor ungdom kommuniserer på engelsk.

TROND OLDERTRØEN

trondol@stud.ntnu.no

Dødt treverk strømmer som før

Papirpost fraktes rundt på universitetet i uforminsket omfang. – Her har vi ikke merket noen forskjell etter at e-posten og Innsida kom, sier Jan Erik Kjosnes på NTNUs internpostkontor.

Det finnes ingen eksakte mål på hvor mye papirpost som distribueres internt på NTNU. Likevel er ikke gjengen på Internposten i tvil; det har ikke blitt mindre post etter at e-post og intranett skulle gjøre de fleste kontor papirløse.

– Hvis det har blitt mindre post, har i hvert fall ikke vi merket noe til det, slår Jan Erik Kjosnes fast. Han har jobbet på internposten i 30 år, og synes postmengden har økt hele tida.

Stabilt konvoluttsalg. Julius Maske AS, som selger alle internkonvolutter til NTNU,

melder om et forholdsvis stabilt salg. I fjor solgte Maske i gjennomsnitt 2091 konvolutter av C4 og C5-typen hver måned. Så langt i år er tallet 1975 konvolutter pr. måned. Salget av den største konvoluttypen (C4) har økt fra 875 til 1175 pr.mnd., mens salget av den minste C5-typen har avtatt tilsvarende.

Folk vil ha papir. Internasjonal seksjon sender ca. annen hver måned ut info-løpeseddelen «Nytt og internasjonalt» til alle ansatte ved NTNU, og bidrar dermed med sitt til papirstrømmen. Skrivet inneholder blant annet utlysninger, diverse søknadsfrister og kunngjøringer som har med NTNUs internasjonale arbeid å gjøre. Seksjonssjef Hilde Skeie forsvarer praksisen.

– Vi får mange positive tilbakemeldinger fra fagmiljøene på at vi sender ut trykksaken, sier Skeie. Hun tror ikke denne informasjonen hadde nådd ut til så mange hvis den bare hadde

ligget på nettet. De som ikke ønsker å få «Nytt og internasjonalt» i posthylla, kan bare si fra, forteller hun. Da blir de strøket fra lista. Dette har for eksempel Teknisk avdeling gjort. Men ellers er det få klager å høre, forteller Skeie, som likevel ikke utelukker at «Nytt og internasjonalt» går rett i søppelbøtta hos mange.

Gemini vurderer kutt. En annen storutsender av internpost er Gemini, det eksternt rettede forskningsmagasinet som lages av informasjonsenhetene ved NTNU og Sintef. Gemini kommer med fem nummer i året, som også sendes i papirform til alle ansatte. Redaksjonell koordinator Nina E. Tveter ved NTNU sier at bladet sendes ut til alle ansatte fordi NTNU ønsker å formidle bredden i NTNUs og Sintefs forskning til alle ansatte. Tveter tror også at flere leser Gemini når det sendes ut til alle. Gemini er et blad som man kanskje tar

Internasjonal seksjons nyhetsskriv «Nytt og internasjonalt» og forskningsmagasinet Gemini bidrar til å holde både skogdriftsnæringen og NTNUs interne postkontor sysselsatt.

ILLUSTRASJON: EVEN GRAN

med seg hjem og leser i sofaen, tror Tveter. Hun er imidlertid åpen for å revurdere praksisen.

– Vi har nettopp lansert nye vevsider som er langt bedre enn de vi hadde før. På grunn av dette synes jeg det kan være på tide å vurdere om det er nødvendig å sende ut Gemini til alle ansatte.

Det kunne kanskje være en tanke å kutte fellesutsendelsen, og heller la de som vil ha en papirversjon, plukke med seg et eksemplar fra et stativ i gangen, undrer Tveter.

EVEN GRAN

even.gran@adm.ntnu.no

VALG

Dekaner
Rektor
Prorektor
Kollegierepresentanter
Instituttstyrere

Advarer mot snikende autisme

Bedriftsstyrer og universitetsstyrer utvikler lett en kultur i retning av autisme, hevder professor Lars O. Svaasand.

– Det er sikkert en styringsmessig fordel at et styre blir sammensveiset, men faren er at det etter en stund mister bakkekontakten. Sett utenfra har dagens kollegium mistet kontakt med grunnplanet, hevder Lars O. Svaasand.

Instituttlederen ved Fysikalsk elektronikk advarer sterkt mot det han kaller for kollegialånden, som han mener er et voksende fenomen i styrer. Denne ånden skaper et uheldig gap mellom de som representerer og de som blir representert, mener han.

Fakultetsomlegginga er bare en av sakene Svaasand trekker fram som eksempel på et NTNU-styre i utakt med de ansatte. Men det er også andre styrer i utakt. Kværner og Braathen viser en himmelvid forskjell mellom styre og ansatte, mener Svaasand. Han tror representantene i et styre i løpet av en periode blir for gode venner og nærmest et eget, lite parti. Da er det lett å glemme hvem man egentlig representerer.

Egen erfaring. Lars Svaasand snakker av egen erfaring. I tre perioder har han sittet i høgskolestyret som hadde sin funksjonstid før Kollegiet. I den første satt han på vegne av sin egen avdeling (nå fakultet). I de

to siste var det på vegne av det vitenskapelige personalet. Hans erfaring fra den siste perioden var at også han opplevde det å bli sugd inn i tanken om at styret er viktigere enn hvem man representerer.

– I begynnelsen går det greit. Etter hvert blir vi mer sammensveiset, og da snevres horisonten inn. Og jeg måtte stille meg spørsmålet: Hvem er det jeg representerer? Styret eller de som har valgt meg inn? Jeg måtte minne meg selv om det siste.

Hallusinatorisk. Professorens lette lenge etter et ord som kunne være dekkende for den mentaliteten som oppstår i enkelte styrer. «Arrogant» passet ikke riktig. Men da Svaasand så et TV-program om autisme, fant han ordet han mener kan beskrive styresykdommen.

Svaasand slo sporenstreks opp i ordboka og leste om autisme: «*state of mind characterized by daydreaming, hallucinations and disregard of external reality*». I den medisinske ordboka Taber's har han hentet mer støtte. Her står det at det autisme er en selvsentrert tilstand som ekskluderer eksterne realiteter.

– Dette er stikkord jeg kunne ha valgt å bruke for å kate-

gorisere virkelighetsfjerne styrer. Mange styrer drives i denne retningen, de er i en prosess som beveger seg mot autisme, påpeker professoren.

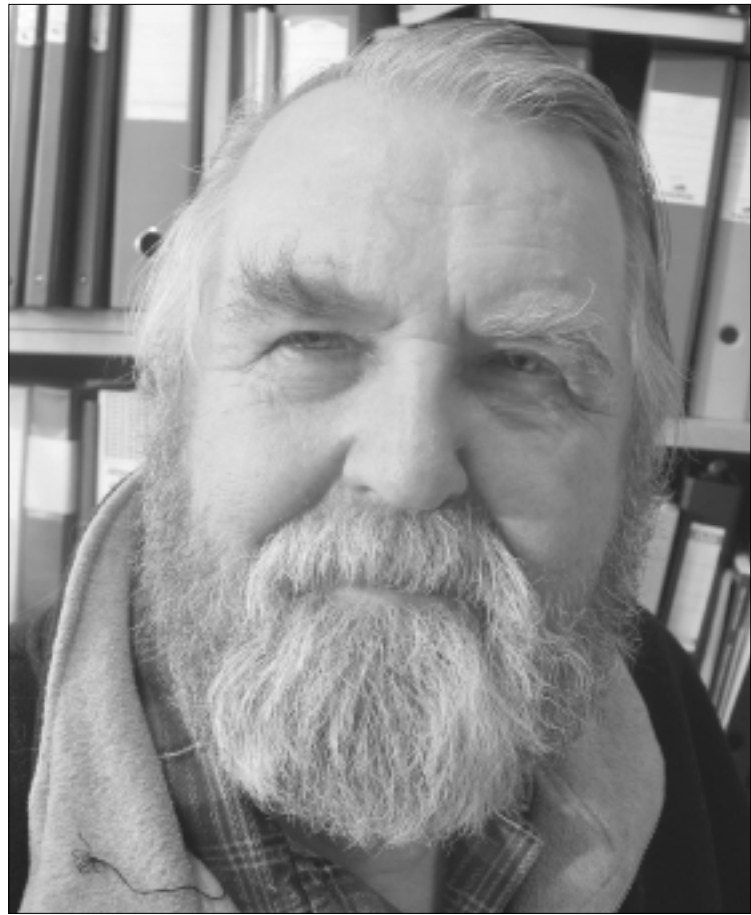
Svaasand understreker at han ser dagens NTNU-kollegium og andre styrer utenfra. Men han kjenner seg selv igjen i sin nyoppdagede beskrivelse på hva han mener har skjedd i flere styresammenhenger.

Medisin? Svaasand har ingen umiddelbar medisin for det syndromet han skisserer. Men i NTNUs tilfelle mener han at representasjonen i styret må komme fra brukerne. I klartekst: færre eksterne, og flere interne. Dette vil være et skritt mot å gjenopprette nærmere relasjoner. Et annet moment er tidsperioden. Kortere perioder kan gjøre at relasjonene ikke blir så sterke og ekskluderende i siste fase. Han er ikke fremmed for at sterke særinteresser som preker for sine syke mødre, kan ødelegge et styre.

– Ytterlighetene er på den ene siden de rene særinteresser, og på den andre å miste bakkekontakt. Et sted imellom må det være mulig å befinne seg, håper Svaasand.

«Sitter» ikke i styre. Et utdanningstilbud i styrearbeid er på trappene i regi av Handelshøyskolen BI. Studierektor Elbjørg Gui Standal mener utviklingen de siste årene har gjort det aktuelt med en skoloring for folk som sitter i styrer, og har derfor opprettet et masterprogram. Hun er ikke fremmed for syndromet Svaasand skisserer.

– Det er mange forventninger og uavklarte roller i et styre. Spesielt der hvor en er valgt fra en gruppe og følger forpliktelsen

Lars O. Svaasand mener at et styre som sitter for lenge, knytter kollegiale bånd som kan gjøre det virkelighetsfjernt. FOTO: TORE HUGUBAKKEN

33 blanke rektorstemmer

Den tekniske nettløsningen for årets valg spilte nok noen et lite puss. Ikke alle skjønte at det var mulig å stemte blankt i årets rektorvalg, ved å først å unngå avkryssing for kandidat og deretter avgi stemmen. Men i hvert fall 33 personer fant ut

av det, for så mange blanke stemmer ble talt opp. Det var mindre enn én prosent av alle de 4466 rektorstemmene. Ved forrige valg i 1998 var til sammenligning en firedel av stemmene blanke.

overfor den gruppa veldig sterkt. Men det blir jo helt forferdelig hvis det blir en kamparena, sier Standal som mener en styrerepresentant må forvalte totalen. Studierektoren vil dessuten viske ut den retoriske påstand at noen «sitter» i et styre.

– Det er ingen som sitter i et styre, man arbeider i et styre. Og et slikt arbeid er egentlig svært krevende, slår Standal fast.

TORE HUGUBAKKEN

tore.hugubakken@adm.ntnu.no

Valgsenilitet

Rektor Kjeld Møllgård ved Københavns Universitet trakk nylig sitt kandidatur for en ny periode, etter at han hadde beskyldt sin prorektor, Joan Conrad, for senilitet og alderdomssvekkelse. Dette kom Conrad for øre og hun svarte med å sende en e-post til hele ledelsen ved universitetet, der hun imøtegikk beskyldningene.

Universitetsavisa har invitert forskjellige gjestekommentatorer til å skrive om høstens valgmøter. Her kommer tredje og siste kommentar, skrevet av valgforsker og post doc.-stipendiat Toril Aalberg ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap.

En vellykket valgkamp?

Pressen var åpenbart ikke fornøyd med valgkampen foran årets rektorvalg. *Adresseavisen* beklaget seg over at «Valgkampen på NTNU har fengst like mye som å se graset gro», mens *innsida* Ut noe lettet kunne konstatere at det tredje og siste valgmøtet mellom rektorkandidatene endelig hadde bydd på litt «krangling» etter at Skretting hadde beskyldt Hauge for å ha patriarkalske tendenser.

Dette illustrerer et trekk som har blitt mer og mer tydelig i moderne valgkamper. For å sette det litt på spissen: Mediene er ofte mer opptatt av spillet og selve kampen enn av valget. For kandidatene er naturligvis ikke spillet det viktigste, men snarere det å få frem sitt budskap på en klar og forståelig måte og dermed mobilisere

og overbevise velgerne om at deres politikk og løsninger er den beste. På samme måte er de fleste velgere mer opptatt av hvorvidt man gjennom valgkampen får tilstrekkelig og god informasjon om kandidatene, slik at man lett kan se forskjeller mellom de ulike alternativene, for så å bestemme seg for hvem som står nærmest ens eget standpunkt. Viktig for velgerne er også om sakene som blir debattert, engasjerer i den forstand at man har klare standpunkt i de aktuelle sakene, og dermed hvorvidt man bryr seg om valgtutfallet.

Hvor vellykket var så årets rektorvalgkamp? Vi er allerede klar over at mediefolket er skuffet, men har velgerne og kandidatene selv grunn til å være fornøyde? Med en velgeroppslut-

ning på 21 prosent er det åpenbart at langt flere velgere kunne blitt mobilisert. Riktignok er det en formidabel økning fra forrige valg, men det skulle da også bare mangle. Ved at Spjøtvoll stilte som eneste aktuelle kandidat i 1998, var det kanskje ikke rart at kun 2 prosent avla stemme. Til sammenligning var oppslutningen i 1995 på 25 prosent, og i så måte var valgoppslutningen ved årets valg ingen formidabel suksess.

Hvorfor ble ikke flere velgere mobilisert? Det er naturlig å peke på at sakene som virkelig kunne engasjert elektoratet, ikke ble flagget som valgkampssaker denne høsten. Omorganiseringen av fakultetene spesielt og NTNU generelt forble stort sett en «ikke-sak», selv om det åpenbart ville ha enga-

sjert svært mange velgere. En annen sak som naturligvis ville ha engasjert de stemmeberettigede ved NTNU, er spørsmålet om konkret fordeling av ressurser, ikke bare mellom forskning og undervisning, men også – ikke minst – mellom de ulike fagmiljøene. Dette er selvfølgelig et minefelt å gå ut i for de aktuelle kandidatene, men det er liten tvil om at det ville ha mobilisert den sterke geografiske skillelinjen ved NTNU og dermed økt antall engasjerte velgere betraktelig.

Fra et velgerståsted var det tidvis vanskelig å se forskjell på de to rektorparene. De var enige om mye. Svært mye. To forhold bidro likevel til å illustrere forskjellene mellom dem. Hauge og Feilberg var for at sivingstudiet burde få egen viserek-

tor mens Skretting og Strøm men var imot. Kanskje minst like viktig var det at Skretting representerte den sittende ledelse mens Hauge var i «opposisjon» og dermed lettere kunne kritisere det som var galt med måten NTNU nå ble styrt på. Men det er likevel for lite, og i så måte kunne kampen om kapten høsten 2001 vært bedre. Selv om de aktuelle kandidatene fikk presentert seg og sitt budskap på en saklig måte, har de ikke lært hva som er viktig for å mobilisere velgere. Så til neste gang: Gjør oss oppmerksomme på forskjellene og vis oss hvordan valget får konsekvenser, slik at vi lettere klarer å velge.

gjestekommentar

Toril Aalberg

En glad bergenser

5. november kl. 16.30: På sitt noe spartanske dekankontor i Realfagbygget holder rektorkandidat Eivind Hiis Hauge (63) og prorektor-makker Julie Feilberg (50) valg-vake. Stemningen er dempet forventningsfull.

KL. 16.45: Telefonen kimer, og i andre enden av røret har valgstyrets leder, Peter Lykke, svært så lykkelige nyheter. Nå er det lov å være blid.

KL. 16.48: Tverrfaglig glede deles mellom fysikeren og språkviteren når det går opp for dem at de har fått tillit til å lede universitetet de kommende tre år.

Om valgdeltakelsen

Det ble avgitt 4466 stemmer ved årets rektorvalg. Det utgjør 21 prosent av de stemmeberettigede. Eivind Hiis Hauge og Julie Feilberg fikk 59 prosent av stemmene.

Av de vitenskapelig ansatte stemte 609 på Hiis Hauge/Feilberg og 351 på Kathrine Skretting og Ingvald Strømmen. Dette utgjør til sammen 46,3 prosent av de stemmeberettigede i denne gruppen.

Av de administrativt ansatte stemte 341 på Hiis Hauge/Feilberg, mens 264 stemte på Skretting/Strømmen. 37 prosent av de stemmeberettigede i denne gruppen avga stemme.

Av studentene stemte 1666 på Hiis Hauge/Feilberg og 1202 på Skretting/Strømmen. 33 studentstemmer var blanke. Det var 16,6 prosent av studentene som benyttet stemmeretten sin.

ALLE FOTO: TORE HUGUBAKKEN

Uklare kollegiekandidater

Teknisk-administrativt ansatte har fått halvert sin representasjon i Kollegiet fra to til én. Hele 11 kandidater slåss om denne ensomme plassen. Felles for dem alle er at de har forholdt seg påfallende passive under hele valgperioden. Stemmene deres har vært totalt fraværende, med unntak av kortfattede presentasjoner på nettet, der vi finner svært lite informasjon om hvor kandidatene står i sentrale spørsmål.

Dette er grunnen til at NTL-leder Sturla Sjøpstad ikke vil gå

ut med noen tilråding om hvordan medlemmene skal stemme ved dette valget. – Blant kandidatene er det flere som innehar stillinger som kanskje gjør dem mindre egnet til å ivareta de ansattes interesse i sin alminnelighet. Jeg registrerer også at det stiller to kandidater fra Informasjonsenheten og er usikker på hvordan en kollegieplass vil påvirke den jobben, sier Sjøpstad, som anbefaler usikre velgere å stille kandidatene direkte spørsmål på nettet.

Bare en halv sannhet

Universitetsavisa skrev i forrige nummer at Vitenskapsmuseet (VM) takket bastant nei til å delta i høstens dekanus- og styrevalg ved «Fakultet for naturvitenskap» og Det historisk-filosofiske fakultet (HF). Artikkelen var basert på et skarpt brev fra museumsledelsen til KB-fakultetet. Museet ville gjennomføre sin omorganisering uforstyrret, het det her.

Det omtalte nei er imidlertid bare en halv sannhet. For styret

ved Institutt for naturhistorie har fattet et flertallsvedtak som går på tvers av VM-ledelsens syn. Med åtte mot to stemmer vedtok styret å anbefale de ansatte å bruke tilbudet om stemmerett ved «Fakultet for naturvitenskap».

Institutt for arkeologi og kulturhistorie har ikke gått ut med anbefaling i noen retning. – Folk får stemme ved HF-valget, eller la være, sier instituttleder Axel Christophersen.

Stor oppstandelse i 1996

Det er ikke første gang markedsføring av NTNU skaper bruduljer i fagmiljøene. I 1996 ble det stor oppstandelse rundt brosjyren «Bli den du er». Flere studenter og ansatte mente den framstilte NTNU på en halvporno-grafisk og halvfascistisk måte, og at det like gjerne kunne vært et massasjeinstitutt det ble reklamert for. Både ansatte og studenter ville trekke brosjyren. Men ungdommen elsket reklamen, viste en undersøkelse. 77 prosent av dem syntes det var en bra eller svært bra brosjyre, og nesten halvparten fikk lyst å studere ved NTNU etter å ha lest den.

«Alle» hadde en mening om Bli den du er-brosjyren. En hissig ordkrig raste i både Universitetsavisas og Adresseavisens spalter noen uker i 1996.

Verb skaper brosjyrebråk

Ny felles studiebrosjyre fra NTNU er på trap-pene. Fagmiljøer på HF-fakultetet raser over markedsføringen.

NTNU er i ferd med å avslutte arbeidet med ny felles rekrutteringsbrosjyre, der målgruppen er potensielle studenter mellom 17 og 22 år. Brosjyren vil bli sendt ut til alle videregående skoler og skal ha et magasin-utseende.

I den nye profileringsartikelen fra NTNU vil fagmiljøene som vanlig få solid presentasjon. I tillegg ser Studieavdelingen for seg mange «annonser» i magasinet, hvor ulike verb knyttes til de bestemte fagene.

Dette har fagmiljøer på Dragvoll tungt for å svelge.

Latterliggjøring.

Leder for Romansk institutt, Lise R. Lorentzen (bildet), advarer sterkt mot en slik markedsføring.

– Romansk institutt vil protestere mot dette forslaget til markedsføring ved hjelp av lett-vinte, intetsigende stikkord, står det i et brev hun har sendt til sin egen fakultetsledelse. Lorentzen oppfatter forslaget som en vulgarisering og en banalisering som er på grensen til latterliggjøring av virksomheten ved instituttet.

Hun tror dessuten ikke at slike annonsegrep nødvendigvis vil kapre flere studenter: – Vi tror ikke at ungdom nødvendigvis begeistres av en slik «vi snakker

de unges språk»-stil, som det antakelig legges opp til her. Vi ønsker å presentere oss seriøst og ta kommende studenter på alvor, selv om det innebærer å måtte bruke flere ord.

Det verbet som er valgt til å krydre franskfaget, er «artikulere». Lorentzen er innforstått med at faget i tillegg vil få en tydelig og seriøs profilering. Hun synes likevel det er tåpelig å koke virksomheten ned til et enkelt verb, og sier hun har støttet fra både Germanistisk institutt, Musikkvitenskapelig institutt og Institutt for kunst og medievitenskap.

– Jeg tror våre reaksjoner er relativt representative. Vi vil ta opp de prinsipielle aspektene ved denne saken på et instituttle-dermøte, sier Lorentzen.

Tror på brosjyren. Dekanus ved HF-fakultetet, Petter Aaslestad, tror ikke Studieavdelingen har som intensjon å forenkle eller latterliggjøre fagene på Dragvoll. Han mener at instituttleder ennå ikke kan vurdere helheten i brosjyren.

– Jeg går ut fra at brosjyren sier noe mer om Romansk enn «artikulere». Disse verblistene skal nok inn i en sammenheng som gjør at fagene blir presentert på en nyttig måte i brosjyren,

forventer Aaslestad.

Ikke uventet er det bare institutter på HF-fakultetet som har reagert på forslaget fra Studieavdelinga. Dekanen er ikke overrasket over at det oppstår engasjement når institutter skal velge seg ett verb for å beskrive aktiviteten.

Han velger også å tro at det er genuin bekymring for studentrekruttering som ligger til grunn for oppropet fra Romansk institutt. Den diskusjonen mener han bør tas uavhengig av brosjyren som er under utvikling, og som ingen har sett i endelig utgave.

Snart ferdig. Camilla Prytz i Seksjon for rekruttering og studier i Studieavdelingen opplyser at brosjyren, som er utarbeidet sammen med reklamebyrået Byrå 01, skal være ferdig i desember. Den skal tas i bruk etter årsskiftet for å rekruttere nye studenter.

TORE HUGUBAKKEN

tore.hugubakken@adm.ntnu.no

Mulig hovedverb for HF: Bevisstgjøre

Exphil:	Undre?	Historie:	Rekonstruere?
Afrikakunnskap:	Sammenligne?	ISK:	Fornye?
Allitt.:	Fortolke?	Kunsthistorie:	Oppleve?
Antikkens kultur:	Gjenoppdage?	Kristendom:	Søke?
Anvendt språkvitensk.:	Kommunisere?	Lingvistik:	Analysere?
Arkeologi:	Tyde?	Medievitenskap:	Observere?
Drama og teater:	Improvisere?	Musikkteknologi:	Transkribere?
Engelsk:	Globalisere?	Musikkvitenskap:	Transkribere?
Film, fjernsyn, video:	Levendegjøre?	Nordisk:	Formulere?
Filmvitenskap:	Tolke?	Religionsvitenskap:	Forstå?
Filosofi:	Reflektere?	Swahili:	Utforske?
Folkedans:	Leike?	Tverrf. kulturstudier:	Frigjøre?
Fonetikk:	Oppfatte?	Tysk:	Formidle?
Fransk:	Artikulere?	Musikkonservatoriet:	Skape?
Gresk og latin:	Kultivere?		

Tøff start for nettlæringsprosjekt

Det store nettlæringsprosjektet ved NTNU har fått en tøff start med mange problemer og forsinkelser i høst. Egentlig skal testperioden avsluttes i desember, men det er nå klart at prosjektet vil fortsette i hele 2002.

Prosjektleder Kirsti Rye Ramberg må bare erkjenne at det så langt er mye som ikke har fungert som planlagt under testingen av programmet Coursekeeper. Men hun mener likevel at prosjektet har tatt mange skritt forover og er i rute. Det er ikke aktuelt å bytte ut leverandørfirmaet Boxer, selv om deler av systemet har blitt levert for sent.

Digitalt klasserom. – Hovedårsaken til problemene våre er å finne internt på NTNU. Vi har slitt med å få til en god kobling mellom vårt Felles studentdatasystem (FS) og Coursekeeper. Sen registrering av studentopplysninger har også ført til store forsinkelser. Men selve programvaren Coursekeeper mener vi fortsatt er god, sier Rye Ramberg.

Coursekeeper er et såkalt Learning Management System (LMS), rett og slett et digitalt klasserom på veven der studenter og faglærere kan kommunisere, legge ut og hente læringsmateriell. Coursekeeper er koblet sammen med NTNUs intranett, Innsida, med felles pålogging.

Studenter kan klikke seg direkte inn i Coursekeeper via en egen boks på Innsida, som viser emnene de er oppmeldt i.

Overraskende valg. Nettlæringsystem er ventet å få en meget sentral rolle i framtidens utdanningsinstitusjoner. En stor fordel med slike verktøy er at læringen kan skje uavhengig av tid og sted. NTNU gjorde et noe overraskende valg da universitetet i vår satset på Coursekeeper som felles produkt. Valget ble gjort av en gruppe faglærere som på forhånd hadde studert mange konkurrerende system. Foruten NTNU er Universitetet i Bergen og Høgskolen i Stavanger foreløpig de eneste institusjonene innen høyere utdanning i Norge som har valgt Coursekeeper, et system som egentlig er utviklet til bruk i opplæring innenfor små og mellomstore bedrifter. Universitetene i Oslo og Tromsø, samt en rekke høyskoler, har på sin side valgt programmet Classfrontier, som bygger på en annen teknologisk plattform.

Seks pilotmiljøer. Seks fagmiljøer har deltatt i uttestingen av Coursekeeper ved NTNU i høst. Det er Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse, Sosialantropologisk institutt, Det medisinske fakultet, Institutt for maskinkonstruksjon og materialteknikk, Institutt for marin hydrodynamikk og Institutt for sosiologi og statsvitenskap.

Under en konferanse den 23. oktober ble de nokså nedslående erfaringene fra disse pilotmiljøene oppsummert. Tekniske problemer har ført til store forsinkelser og mye frustrasjon hos brukerne. Tidvis har systemet vært helt ute av drift. Under konferansen hevdet Henning Sundby fra leverandøren Boxer at høyt ambisjonsnivå og stort tidspress i prosjektet må ta noe av skylden for problemene.

Like fullt brukes Coursekeeper nå av om lag halvparten av de 1350 studentene i pilotmiljøene, og fagmiljøene som deltok i høst, ønsker å delta videre. Kirsti Rye Ramberg peker også på at situasjonen har bedret seg i løpet av høsten, først og fremst

som følge av at man har fått tilgang på nødvendige data fra FS.

– Det viktigste resultatet så langt er alt det digitale læringsmateriellet som faglærerne har laget. Mange har investert mye tid i å produsere gode nettbaserte kurs med innhold til LMS-et. Mange av disse innholdselementene er laget i henhold til SCORM-standarden, noe som gjør at de kan utveksles direkte med andre LMS-program hvis det senere blir aktuelt, forteller prosjektlederen.

4000 lisenser neste år.

Innen den 20. november skal det velges ut flere nye pilotmiljøer, som får delta i testingen neste år. NTNU har kjøpt 4000 lisenser for vårsemesteret 2002, men Rye Ramberg tviler på om prosjektet har kapasitet til å slippe til så mange brukere, ettersom det i startfasen er behov for mye veiledning. Hele prosjektorganisasjonen består i øyeblikket bare av prosjektlederen og fire studenter.

– For meg er det soleklart at universitetet har alt å tjene på å ta i bruk et slikt system. Og selv

Den særegne navigasjonsbøyen er en bærebjelke i Coursekeeper-systemet og brukes til å flytte seg rundt i ulike deler av datasystemet.

om vi har hatt oppstartproblemer, tror jeg at vi skal klare å nå målet i NTNUs IT-strategi om at alle ved universitetet skal ha tilgang på et nettlæringsystem innen utgangen av 2005, sier Kirsti Rye Ramberg.

LMS-prosjektet er også gjenstand for et følgeforskningsprosjekt, i regi av Program for lærerutdanning (PLU). Foreløpig har forskerne levert en statusrapport, men det er usikkert om de får penger til å fortsette i 2002. Selve LMS-prosjektet har et budsjett på 2,7 millioner kroner i 2001, som er bevilget fra en post for strategi- og omstillingstiltak ved NTNU.

JAN ERIK KAARØ

jan.kaaro@adm.ntnu.no

Invitert til livsfarleg svindel

Ein NTNU-professor fekk nyleg eit brev frå Sør-Afrika, der han vart invitert til Johannesburg for å kvitvaska pengar. For to år sidan vart ein norsk industrieigar drepent der. Politiet trur han var ute i liknande ærend.

Dear Sir, I am quite sure this letter will come to you as a surprise... Slik opnar eit brev til ein professor tilsett ved NTNU. Etter å ha lova store pengesummar mot at professoren tek del i visse lugubre transaksjonar, avsluttar brevet med *...do respond to me urgently...* til eit oppgeve telefonnummer pluss telefaksnummer.

Eit parti diamantar. Svin del per brev har vore storindustri i ei årrekke. Brev kjem frå land i det sørlege Afrika, fyrst og framst frå Nigeria. Innholdet lovar mottakaren store pengar dersom han vil vera med på ein eller annan form for finansiell kvitvasking. Det handlar gjerne om store verdier i gull eller diamantar som ikkje lett let seg omsetjast, eller pengar som ein har tileigna seg på illegalt vis.

Det er andre gongen NTNU-professoren får eit slikt brev. Han vil vera anonym for ikkje å ver-

te plaga noko meir. Begge breva er sende til Økokrim.

I dette siste brevet skriv ein person som kallar seg Manda Rodriguez, at han er nær rådgjevar til den berykta opprørsleiaren Jonas Savimbi. Savimbi har leia Unita i Angola i fleire tiår, og fører ein geriljakrig som har lagt landet i ruinar.

Brevskrivaren forklarar at han har kome over eit parti uslipte diamantar, som Unita sel for å finansiere våpenkjøpa sine.

Gjennom ei rad obskure hendingar har altså herr Rodriguez kome i den ulykksalige situasjonen at han sit på ein pose diamantar han ikkje blir kvitt. Så kunne den høgst æra professoren vera så venleg å hjelpe til med det?

Han skal sjølv sagt få godt betalt. Svært godt betalt.

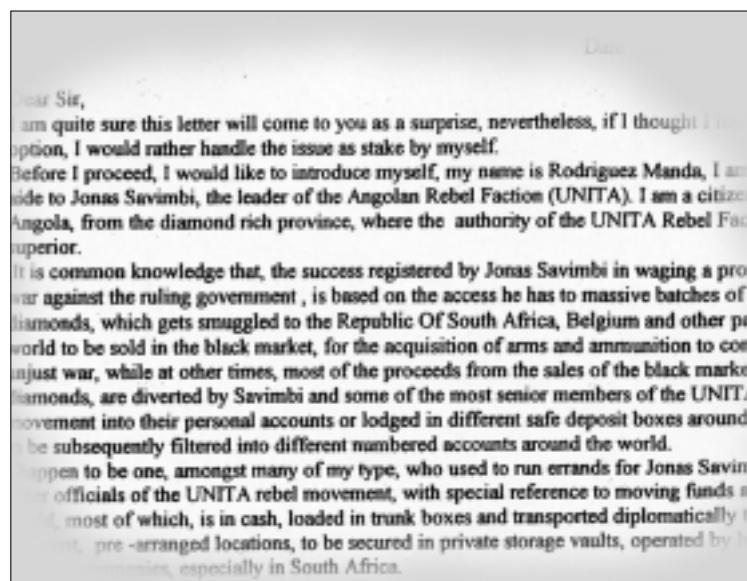
– Ikkje svar! – Vi vil på det sterkaste åtvare mottakarar av slike brev mot å gje nokon form for svar, seier politiinspektør

Leif Bergum i Økokrim.

Han minner om eit drap som hende i 1999. Ein industrieigar frå Gjerstad i Aust-Agder vart teken av dage kort tid etter at han hadde sjekka inn på flyplasshotellet i den sørafrikanske hovudstaden. Liket hans vart først identifisert ein månad seinare. Politiet reknar med at han hadde vore lokka inn i liknande aktivitetar.

Kidnapping, trusler og vold mot svindelofre er ikkje uvanleg. Ifølgje Agderposten skal 16 forretningsmenn ha vore drepne dei siste ti åra etter å ha vore i kontakt med svindlarar frå Nigeria. I det siste har breva byrja å kome frå andre land i regionen. Ein forklaring på det kan vera at svindeldømde nigerianarar har flytta aktivitetane sine ut av landet.

Få bit på. Årleg får hundrevis av norske forretningsfolk brev frå nigerianske svindlarar. På prangande brevark lokkar dei

med lønsame prosjekter og nærast astronomiske fortjenester dersom ein sender pengar.

Heldigvis er det relativt få som bit på, seier Bergum. Han minner om at deltaking i denne formen for svindel er ulovleg, og vert rekna som heleri.

I det siste kjem breva stadig oftare i elektronisk form.

– Å respondere på slike henvendingar er livsfarleg. Mottakarar må heller sende dei vidare til oss, slik at vi kan følgje med på omfanget av desse aktivitetane, seier han.

Det er lite aktuelt å etterforske slike saker. Svindelen involverer fleire land. I tillegg til avsender- og mottakarlandet er det gjerne eit tredje land kor svindlarane vil at møtet skal skje. Då er det ikkje lett å avgjere kva for land som skal etterforske saka, seier Bergum.

Akademikarar utsett. Politietterforskarer stadfestar at ein kjenner til konkrete tilfelle utanom NTNU-professoren, der brev har vorte sendt også til universitetsfolk her i landet.

NTNU-professoren trur svindlarane har fått tak i namnet hans gjennom eit innslag på britisk fjernsyn der han var med. Dei har etter alt å dømme slått opp namnet hans i amerikanske «Marquis Who's who» for forskarar og akademikarar.

– Dersom ein får slike brev, anten det er per post eller elektronisk, vil eg råde mottakarane til straks å sende dei vidare til Økokrim, seier professoren.

TORE OKSHOLEN

tore.oksholen@adm.ntnu.no

Omorganisering i full gang

Bemanningsplan for de nye fakultetsadministrasjonene skal være klar før jul. Nærmere femti ansatte antas å bli berørt.

De nye fakultetsdirektørene i full gang med å utrede hva

fakultetene trenger av kompetanse og kapasitet. Arbeidet gjøres i samarbeid med Organisasjonsutviklingsavdelinga (OU) og en ekstern konsulent. Resultatet de kommer fram til, vil bli veiledende for hvordan fakultetene skal bemannes. Bemanningsplanen vil også inneholde stillingsbeskrivelser. Alle som

blir berørt av omorganiseringa, skal få beskjed før jul. Det er satt ned et omstillingsutvalg som skal fungere som rådgivende organ for prosessen. Omstillingsutvalget består av fire representanter for de største arbeidstakerorganisasjonene og to fra OU.

Dødssyke kritiske til aktiv dødshjelp

Livsperspektivet blir et annet når sykdommen inntreffer.

Temaet eutanasi, eller aktiv dødshjelp, treffer en nerve hos de fleste. Regelmessig bringer mediene legaliseringsspørsmålet til torgs. Og alle har vi en mening om hvorvidt hver og en av oss bør ha rett til selv å avslutte livet. Gallup antyder at majoriteten av nordmenn er for aktiv dødshjelp.

Men hvem uttaler seg i den offentlige debatten? I liten grad de det angår der og da.

Nå har et tverrfaglig team ved Seksjon for lindrende behandling ved Regionsykehuset i Trondheim (RiT) intervjuet døende mennesker om deres syn på aktiv dødshjelp og legeassistert selvmord.

Gallup for de friske. – Hovedpoenget med dette pionerprosjektet er å finne ut hva de alvorlig syke selv tenker rundt emnet. Det blir helt feil å bruke meningsmålinger for å kartlegge holdninger til eutanasi. Gallup er basert på hva de friske mener. Videre er spørsmålene ofte elendig formulert; de formelig inviterer til misforståelser.

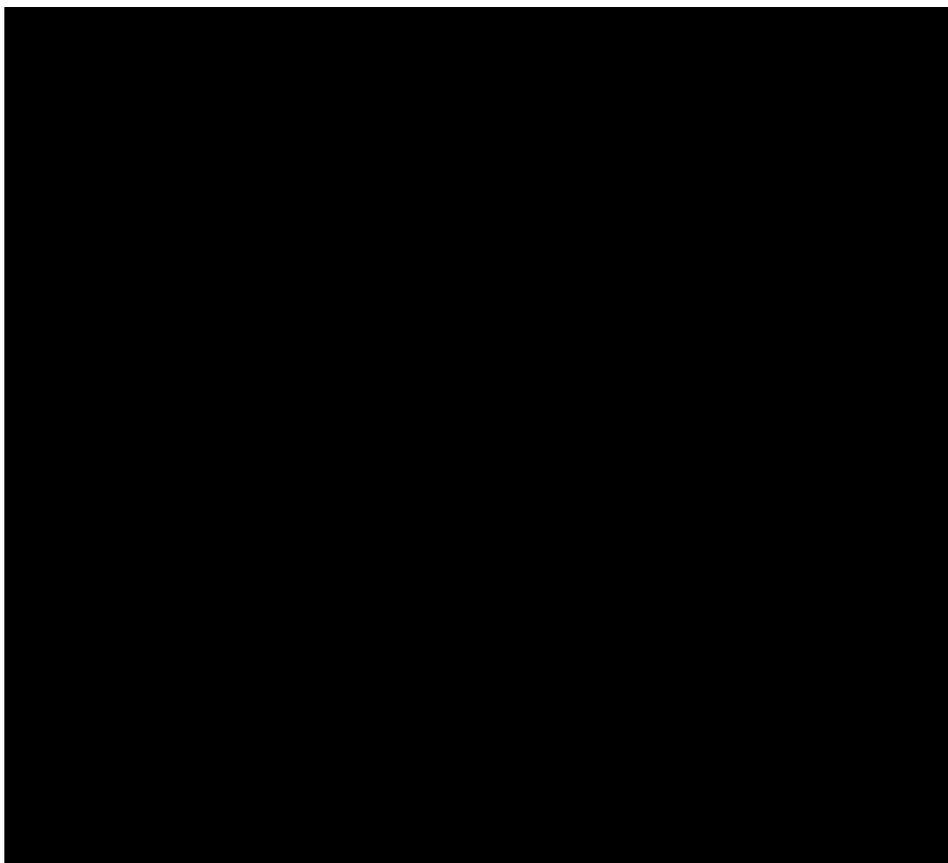
Det sier filosof Lars Johan Maters- tvedt. Han er engasjert av Den Norske Kreftforening for å lede et treårig forskningsprosjekt med tittelen «Aktiv døds- hjelp eller aktiv livshjelp?». En kvalita- tiv intervjuundersøkelse hvor døende mennesker har uttrykt sine tanker rundt eutanasi, er nylig sluttført. Totalt 19 per- soner fra 39 til 80 år, uhelbredelig syke og med kort forventet levetid, er med i stu- dien.

– Studien dokumenterer viten vi aller- ede har; at livsperspektivet endres når mennesker blir alvorlige syke, avslører Materstvedt.

Tenke det, ønske det... Han vil ikke redegjøre for konklusjonene eller detaljer om spørsmålene, siden funnene ennå ikke er publisert.

– Det jeg kan si, er at dette represen- terer en unik type forskning. Det er den andre undersøkelsen av sitt slag i verden, forklarer filosofen. Han røper også at det er lagt ned mye arbeid i å utforme spørs- målene. Hvert ord er veid på gullvekt.

– Slik spørsmålet har vært formulert

VANSKELIG VALG: I nesten åtte år lå Robert Wendland hjelpeløs i en amerikansk sykehusseng etter en bilulykke. De to siste årene var han bare delvis bevisst, og i sommer bestemte hans kone at alle slanger skulle koples fra, så han kunne få dø. Hun var overbevist om at det var ektemannens vilje, mens hans mor og søster var av en annen mening. Robert Wendland døde under enorm medieoppmerksomhet i California.

FOTO: NHAT V. MEYER, AP/SCANPIX

i galluper, må en nærmest være maso- chist for ikke å svare at en er tilhenger av aktiv dødshjelp. Ingen normale mennes- ker vil leve i et smertehelvete. Problemet er at skillet mellom tanke og handling er veldig stort i et slikt spørsmål, sier Materstvedt.

– For det første er smerte vanskelig å

forestille seg, vi klarer ikke å tenke oss en ekstrem lidelse. Dernest viser tidligere forskning at kreftpasienter med størst smerter har vært blant de mest skeptis- ke til aktiv dødshjelp. Og for det tredje kan en pasient før lunsj foretrekke å dø, for så å ville leve etter lunsj, utdyper Materstvedt

Setter standard. Opplysningene fra den kvalitative studien har tjent som datagrunnlag for utvikling av et nytt spørreskjema. Det skal etter planen br- kes til kvantitative undersøkelser ved sykehusavdelinger som driver med lin- drende behandling, i flere europeiske land. En pilotstudie er allerede i gang, og planen er at skjemaet skal bli europeisk standard i løpet av 2003, opplyser forsk- ningsstipendiat Sissel Johansen, som har ansvaret for å analysere og fortolke intervjuene.

– Vi har stor tiltro til at spørreskje- maet etter hvert kan bli internasjonal standard, sier hun, og legger til at også her er et pilotprosjekt på gang.

I verdensklasse. NTNU og RiT har de siste årene markert seg som premiss- leverandører for hvordan den lindrende behandlingen skal utvikles i Europa. Det sier RiT-professor og president i European Association for Palliative Care, Stein Kaasa.

Han viser blant annet til at lege og stipendiat Marit Jordhøy nylig publiserte en del av sitt doktorgradsarbeid i det prestisjetunge tidsskriftet Lancet. Studien omhandlet pasienter i Trondheimsre- gionen med langtkommet kreftsykdom. Den viste at hvis disse pasientene fikk optimal lindrende behandling, kunne flere dø hjemme enn hva som er tilfelle ved et konvensjonelt helsetilbud.

Et tett samarbeid med europeiske og amerikanske forskere skal bidra til å sikre Trondheims posisjon i palliativ medisin, opplyser professor Kaasa.

TROND OLDERTRØEN

Forandrer mening fra time til time

Uhelbredelig syke kreftpasienter er ofte positive til dødshjelp – til andre, men ikke til seg selv.

Friske mennesker vil dø «friske», mens de sover. Perspektivet forandres imidler- tid fort når vi blir syke. Det viser en britisk studie. Her ble folk spurt om hvor stor sjansen for å bli frisk måtte være, for at de ville gjennomgå kreftbehandling

med store bivirkninger. Allmennheten svarte 50 prosent, sykehuspersonalet mellom 10 og 25, mens kreftpasientene selv svarte at én prosents sjanse var til- strekkelig.

Resultatet tvinger fram et viktig etisk spørsmål: Skal friske mennesker bestem- me hva som er meningsløs behandling, når vi vet at sykdom raskt forandrer livs- perspektivet?

Dødshjelp er forbudt i nesten hele ver-

den. Men spørsmålet diskuteres stadig. Derfor er det viktig å påpeke forsknings- resultater som viser at pasientens vilje til å leve svinger voldsomt. Det har igjen blitt dokumentert i en ny amerikansk stu- die. To ganger i døgnet fylte døende pasi- enter ut et skjema om de ønsket å leve. Svarene dokumenterte store svingning- er bare i løpet av ett døgn, skriver det svenske populærvitenskapelige tidsskrif- tet «Forskning & Framsteg».

Nederland og Belgia sier ja til dødshjelp

– *men resten av Europa sier nei*

I høst blir både eutanasi og legeassistert selvmord lovlig i Nederland, og trolig i Belgia – fire år etter at legeassistert selvmord ble legalisert i Oregon, USA.

På bakgrunn av denne utviklingen har European Association for Palliative Care (EAPC) nedsatt en flernasjonal arbeidsgruppe til å revidere organisa- sjonens standpunkt til aktiv dødshjelp. Gruppen, som ledes av Lars Johan Materstvedt, var tidligere i høst samlet i Trondheim, samtidig som EPACs viten-

skapelige komité startet arbeidet med planlegging av neste kongress som – ikke tilfeldig – arrangeres i Haag.

Uforenlig med legerollen. Med unntak av Belgia, hvor senatet i nasjo- nalforsamlingen for noen uker siden stemte for å legalisere eutanasi og hvor representantenes hus forventes å gjøre det samme, er det lite som tyder på at andre europeiske land vil følge Neder- lands eksempel. Det mener i hvert fall

president Stein Kaasa i EAPC, en orga- nisasjon som representerer over 23 000 fagfolk.

– Legalisering er et ikke-tema blant fagfolk. Derimot vil spørsmål som hvor- dan få til en best mulig hjemmebasert omsorg og et bedre samarbeid mellom sykehus og primærhelsetjeneste, bli drøf- tet, informerer Kaasa, som også er sek- sjonsoverlege ved Seksjon lindrende behandling, Kreftavdelingen ved RiT. Han ser det hollandske parlamentets

klarsignal som et fenomen knyttet til lan- dets særegne liberalisme.

– Derimot er forholdet mellom euta- nasi og palliativ medisin et mye diskutert tema innen palliasjon verden over, for- klarer Kaasa. Han mener personlig at aktiv dødshjelp vil være uforenlig med legerollen:

– Hvordan kan jeg den ene dagen hjel- pe en pasient for dagen etter å ta livet av pasienten i naborommet?

Noreg i Peter den st

Eit norsk universitetssenter med norske russiskstudentar og eit universitet med russiske norskstudentar. Dette kan du oppleve om du tar turen til Det norske universitetssenteret i St. Petersburg og til Statsuniversitetet i St. Petersburg.

NORRØN: – Tolkiens Ringenes herre vekke interessa for norrøn litteratur og norsk hos meg, fortel Olga Ermakova, som er universitetslektor i norsk ved Statsuniversitetet i St. Petersburg.

Det norske universitetssenteret i St. Petersburg

– Det er svært viktig at Noreg ikkje sviktar Russland i den vanskelege politiske, sosiale og økonomiske situasjonen landet er inne i for tida. Difor kan det vera lettare å få til samarbeid innan forskning og undervisning enn direkte næringslivssamarbeid akkurat no.

Det er også ein fin måte å knyta band mellom Noreg og Russland på, meiner Lillian Helle, som sidan hausten 2000 har vore styrar for Det norske universitetssenteret i St. Petersburg.

Senteret ligg midt i St. Petersburg, like ved Smolny-klosteret, og blei opna av kong Harald 28. mai 1998. Bak senteret står dei fire norske universiteta, men formelt er senteret underlagt Det historisk-filosofiske fakultetet ved Universitetet i Oslo. Også Utanriksdepartementet har deltatt i finansiering av senteret. Nyleg har kollegia ved UiO og UiB gått inn for å forlengja levetida til senteret med ti nye år. I åra etter opninga i 1998 har senteret etter kvart funne sin eigen nisje innanfor utdanningstilboda norske studentar blir rente ned av.

Storfagsstudium. – Me har bygd opp eit eige storfagsstudium for alle russiskstudentane i Noreg. Studiet inneber at alle studentane må vera to månader ved senteret kvar vår. Dette opphaldet får dei støtte til gjennom Lånekassen, og ved senteret får dei gratis undervisning i russisk språk og konversasjon med russiske lærarar og forelesingar om blant anna russisk litteratur med meg sjølv som lærar, fortel Lillian Helle.

– Russiske foredragshaldarar blir også inviterte hit for å halda forelesingar over spesielle tema, legg ho til. Og det er ikkje tilfeldig at senteret har blitt lagt til St. Petersburg.

– Det er jo ein av Europas vakraste byar og er blitt rekna som Russlands

vindauge mot Vesten. Då byen blei grunnlagt av Peter den store i 1703, overtok den det kulturelle og politiske hegemoniet frå Moskva. I den russisk-ortodokse tradisjonen har byen representert det dekadente og sekulære Russland i kontrast til Moskva som har symbolisert det religiøse og åndelege Russland. St. Petersburg kan by på det aller ypparste innan europeisk kunst, kultur og arkitektur. Det er ein fantastisk by, som blir vakrare og vakrare etter kvart som restaureringsarbeidet skirir fra. For 27. mai 2003 feirar byen 300-årsjubileet sitt, samtidig som senteret skal markera femårsjubileet sitt, seier Lillian Helle. Ho vil gjerne lokka så mange studentar som mogleg til byen med Vinterpalasset og revolusjonsgata *Nevskij prospekt*, men som også er Leo Tolstojs og Fjodor Dostojevskijs by.

Også grunnfag. Også grunnfagsstudentar i russisk og i Russland og Aust-Europakunnskap kan ta eit eit månad langt valfritt opphald ved senteret med pengar frå Lånekassen. Helle ser at etableringa av senteret har auka interessa for Russland i Noreg.

– Det er ingen tvil om at det har ført til ei gjenoppliving av russiskfaget i Noreg. Ho viser til at det i vår var 20 storfagsstudentar og 40 grunnfagsstudentar i russisk ved senteret. Mange av dei brukte både dusjen og vaskemaskina som står til disposisjon for studentar og forskarar som oppheld seg i St. Petersburg.

– Då var alle romma i lokala våre i bruk, og det summa av masse liv her. Det

gjekk også opp for oss at det var for lite personale i høve til aktivitetsnivået. Heldigvis klarte me å leiga inn ekstrahjelp i den mest hektiske perioden, då det var både undervisning og konferansar her samtidig, seier ho.

Nøgd NTNU-professor. Professor Harald Asheim ved Institutt for petroleumsteknologi og anvendt geofysikk ved NTNU har nyleg kome heim etter eit lengre opphald ved senteret.

– Eg synest dette er eit svært bra tiltak. Då eg kom dit for første gong, hjelp-te sekretær Larissa Babij meg med å få tak i gode kontaktar innan mitt fag. I haust fungerte senteret meir som ein velferdssentral for norske russiskstudentar. I tillegg er St. Petersburg ein svært interessant by, så eg var svært nøgd med tida eg tilbrakte på senteret. Etter mi meining burde enda fleire ta i bruk dette tilbodet, meiner Asheim.

Ved Det norske universitetssenteret rettar dei no blikket mot andre moglege brukarar enn berre dei som studerer russisk eller andre fag ved HF-fakulteta, understrekar Lillian Helle.

– Det er viktig for oss å få fram at senteret skal vera ein serviceinstitusjon for alle dei akademiske miljøa i Noreg. Dei som er tilsette ved dei fire eigaruniversiteta, kan få bruka lokala våre utan å betala ei krone for det, medan andre må betala litt i leige. Det er grunnen til at me også har vore vertar for eit seminar for forskarar i sosiologi og samanliknande politikk som blei leia av professor Stein Kuhnle ved UiB. Seminardeltaka-

NORSKUNDERVISNING: Vera Diakonova t.v. underviser anov, Ekaterina Uspenskaja og Nadja Kotsjegarova.

rane fekk svært god kontakt med forskarar frå Statsuniversitetet i St. Petersburg og ved Det europeiske universitet, som er finansiert av finansmannen George Soros, minnest Helle. Ho viser også til at det har blitt halde feministkonferanse om tilbakevendinga til gamle patriarkalske familiemønster som har prega utviklinga i Russland etter kommunismen. I tillegg har det vore seminar for historikarar frå NTNU og for samfunnsøkonomar frå UiO.

Enorm pågang. For dei som ikkje kan tenkja seg å bruka eit år av livet sitt for å studera russisk, men har lyst til å smaka litt på språket, så har også senteret eit tilbod til dei.

– Ja, me kan skreddarsy eit undervisningsopplegg med russisk privatlærer for ein forskar som berre ynskjer å læra seg nok russisk til at han eller ho kan kommunisera betre med russiske kollegar. Og dersom det er nokon som berre ynskjer å læra nok russisk til at dei kan klara seg i butikkar, på T-bana og på teateret på eiga hand, så skal me også klara å ordna det, reklamerer Helle. Akkurat no er ho oppteken av at Det norske

ores by

St. Petersburg er vakker og kan by på det ypperste innan europeisk kultur, arkitektur og kunst.

VELKOMEN: Styrar Lillian Helle (til venstre) og sekretær Larissa Babij ynskjer studentar og forskarar velkomen til Det norske universitetssenteret.

Russarar i norsk på senteret. Studentane er Grigorij Vart-

BIBLIOTEKET: Biblioteket har ei stor samling av russisk litteratur, men no ynskjer styrar Lillian Helle å byggja opp ei samling med norsk litteratur. Her sit Lillian Helle (t. v.) saman med sekretær Larissa Babij, besøkande Helena Christiansen, student i Russland og Aust-Europakunnskap, Liv Parnemo, besøkande Guttorm Ultveit og russiskstudent Silje Andresen.

Å studera norsk i Russland

På den andre sida av elva Neva ligg Statsuniversitetet i St. Petersburg. 1500 studentar går på Det filologiske fakultetet, og 65 av dei finn du på Skandinavisk institutt som har hatt svensk og norsk på undervisningsplanen sidan høvesvis 1935 og 1945. Dei 16 tilsette underviser også i dansk og i nederlandsk (!)

– Statsuniversitetet i St. Petersburg var det første universitetet i Russland som fekk eit eige Skandinavisk institutt, fortel styrar Boris Skarov på flytande dansk. Han er stolt over å fortelja at både kong Harald og dronning Sonja besøkte instituttet i 1998. Dessutan er han glad for støtta instituttet får frå dei nordiske universiteta.

Norsk-russisk samarbeid. – Dei skaffar oss datamaskinar og kopimaskinar, for staten dekkar berre utgiftene til lønningar og studentstipend. Vedlikehald av bygningar og utstyr må dei russiske universiteta kosta sjølve, fortel han. Dosent Aleksandra Livanova og universitetslektor Olga Ermakova er dei to norsklærarane ved instituttet. Ingen av dei trur at undervisninga i norsk og andre skandinaviske språk blir råka av den økonomiske krisa ved dei russiske universiteta.

– Det er det ingen fare for. Universitetsleiinga trekkjer alltid fram Skandinavisk insitutt som eit av dei beste institutta ved heile universitetet. Mange synest det er rart at me vil studera eit så

lite språk som norsk, men for lingvistar er eit språk like viktig uavhengig av om det er 200 eller 200 millionar personar som snakkar det. For oss er norsk ein dørøpnr til dei andre skandinaviske språka, fortel Aleksandra Livanova. Sjølv byrja ho å studera norsk på slutten av Den kalde krigen. Det gjekk over 15 år frå ho hadde fullført studiane i norsk til ho kom til Noreg for første gong i 1991.

Setesdalsdialekt med russisk aksent. – Då fekk me ikkje lov til å reisa til Noreg. Dagens russiske norskstudentar får i alle fall lov til å reisa til Noreg og tala norsk, så sant dei får økonomisk støtte til det, seier ho. Den dagen me var på besøk, skulle ho undervisa studentane i setesdalsdialekten. Ho hadde også transkribert ein tekst på setesdalsdialekt til den internasjonale lydskrifta. Ingen av dei fem kvinnelege studentane me treffe, klaga over at den var vanskeleg å forstå.

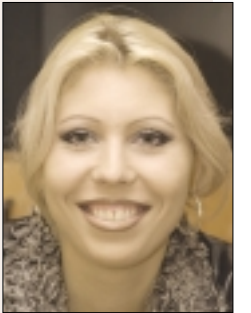
– Eg stiller alltid spørsmål om kva som er typisk for kvar einskild dialekt. For setesdalsdialekten er det altså dei korte stavingane, forklarar Livanova.

Fem norskstudentar i St. Petersburg

Alle dei fem russiske norskstudentane me treffe, snakkar flytande norsk og er godt i gong med hovudoppgåver som lett kan ta pusten frå ein innfødd nordmann:

Varvara Khosroeva

– Eg skriv om Henrik Ibsens kvinnelege hovudpersonar i Fruen fra havet, Hedda Gabler og Et dukkehjem. Oppgåva mi blir å samanlikna dei og finna likskapar og skilnader.

Anna Kalugina

– Oppgåva mi går ut på å samanlikna tydinga av omgrepa hjarte, ånd og sjel i norsk og russisk ved å sjå på forskjellige omsetjingar. Til no har eg funne ut at russarar brukar meir sjel, medan nordmenn brukar meir hjarte i dei tekstane eg har sett på.

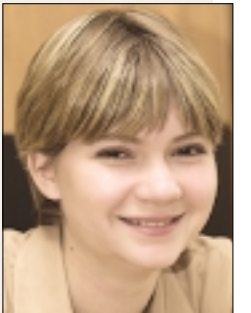
Anastassia Dussenkova

– Eg skriv om Sigurd Hoels roman *Møte ved milepelen* som handlar om korleis nordmenn oppførte seg under den nazistiske okkupasjonen under Den andre verdenskrigen.

Natasja Andronova

– No held eg på å samla ord som karakteriserer eit menneske, som til dømes horebukk, pikenens Jens og lesehest. Desse orda står ikkje i ordbøkene, difor har eg tenkt å gi ut ei ordbok med slike kraftuttrykk.

Natasja Gorova

– Eg skriv på ei oppgåve som handlar om korleis oppfordringar og gestar blir uttrykte i norsk språk.

Nufu-programmet ti år

Nufu er et organ som støtter program for samarbeid mellom universiteter og forskningsinstitusjoner i Norge og i utviklingsland.

Nufu – Nasjonalt program for utviklingsrelatert forskning og utvikling – ble etablert for ti år siden. Nufu-programmets far er den tidligere universitetsdirektøren i Bergen, Magne Lerheim. Hensikten var å kanalisere en del av de norske bistandsmidlene gjennom det samarbeidet som norske universiteter har med tilsvarende institusjoner i utviklingsland.

Vil utvide. Nufu har vært organisert i femårige program, og det tredje programmet for perioden 2001-2005 har nettopp startet med en årlig økonomisk ramme på 60 millioner kroner per år. I universitetskretser er det ganske bred enighet om at Nufu-programmet har vært en rimelig suksess, og at det er ønskelig å utvide samarbeidet mellom institusjoner i nord og sør ved å øke Nufus økonomiske rammer.

Nufu-bevilgningen er nå flyttet fra Utenriksdepartementet til Norad, men foreløpig har ikke dette resultert i økte bevilgninger.

Skarpt kritisert. I perioden som nettopp er avsluttet, var det til sammen 99 prosjekter. I den siste tildelingsrunden har man valgt å satse på færre og større prosjekter. 49 prosjekter har så langt fått støtte, og av disse er 17 nye prosjekter. Dette har medført at flere gode prosjekter nå har falt ut av Nufu-porteføljen, og dette har fått Universitetet i Oslo (UiO) til å skrive et sterkt kritisk brev til Universitets- og høyskolerådet.

I brevet retter UiO oppmerksomheten mot det de hevder er programmet manglende bredde og manglende kvalitetssikring. «Det nye Nufu-programmet innebærer et brudd med nødvendig langsiktighet, forutsigbarhet og strategisk planlegging for alle institusjoner som er involvert i Nufu-samarbeid. Nufu dreier i retning av et program for finansiering av enkeltprosjekter, og ikke av institusjonelt samarbeid,» hevder rektor og universitetsdirektør i sitt brev. UiO ønsker å åpne for en bred og konstruktiv debatt om Nufu-programmets framtid, sies det avslutningsvis i brevet.

Skal drøftes i Trondheim. Styre-lederen for SIU (Senter for internasjonalt universitetssamarbeid, som har Nufu i sin portefølje), Knut Brautaset, sier han tar denne kritikken svært alvorlig. Brautaset vil invitere til et drøftingsmøte med alle som står sentralt i Nufu-samarbeidet, der de punktene som UiO tar opp, vil bli vurdert. Dette møtet arrangeres ved UiO 19. november, og saken vil sikkert også bli diskutert når NUFU-styret møtes her i Trondheim den 23. november.

ARNE ASPHJELL

arne.asphjell@adm.ntnu.no

Her innsettes Per Hernæs som Supi i den lokale Asafo-organisasjonen i byen Egya. Hernæs i gulrutet kappe i midten bak. De to seremonimestrene i forgrunnen skvetter schnaps på marka, som tegn på respekt, mens de påkaller «åndenes» godvilje.

FOTO: ALEX FRANK LARSEN.

Høvding i eget prosjekt

Historieprofessor Per Hernæs, alias Supi Nana Aquah II, nyter høvdingstatus i Ghana.

I Ghana finnes en folkelig institusjon som kalles *Asafo*. Opprinnelig var dette bymilitser organisert i «kompanier» til forsvaret og angrep. Asafo har hatt stor historisk og samfunnsmessig betydning som en form for «demokratisk», folkelig motvekt til den tradisjonelle politiske eliten. Institusjonen, som nå består av lokale grupperinger, er fremdeles en kraft i lokal-samfunnet.

NTNU-professor Per Hernæs studerer Asafo-institusjonens betydning i ghanesisk samfunnsliv. Nå er han «insider» i eget forskningsprosjekt.

– Både smigrende og en smule skremmende, sier Hernæs om at han er tildelt den ærefulle tittel Supi, som gir ham høvdingstatus på ett nivå under den øverste høvding i Asafo-organisasjonen der han ble tatt opp som fullverdig medlem i 1988. – De tar dette meget alvorlig, legger han til.

Det gjør han selv også, og har gjort forskning på Asafo til Nufu-prosjekt.

Integrert nordmann. Hernæs leverte sin hovedfagsoppgave i historie høsten 1978. Temaet var norsk misjon i Sør-Afrika. Han har alltid vært opptatt av kulturmøtet mellom Europa og Afrika, og kom til Ghana første gang i 1984 for å gjøre feltarbeid til sin doktoravhandling om dansk-norsk slavehandel.

I 1988 deltok han i forskningsprosjektet «Teknologioverføring fra Norge til Ghana» hvor fokus lå på eksport av norsk-bygde fisketrålere. Arbeidet resulterte i en bok, «Modernizing Ghanaian Fisheries», som sammenlignet den moderne fiskeflåten med det tradisjonelle kanofisket langs kysten. Gjennom sine mange besøk i fiskerlandsbyer ble Hernæs så respektert og integrert i det ghanesiske samfunnet at han ble utnevnt til *Supi* i Asafo-grupperingen i landsbyen Egya, hvor han nå blir

titulert *Nana Aquah II*.

Hernæs' innlemmelse i Asafo gjorde at han ble interessert i å studere fenomenet nærmere.

Påvirker objektet. Ved studiet av Asafo har Hernæs hatt god nytte av egne lokalkunnskaper.

– Vi vet i noen tilfeller mer om denne institusjonen enn mange av medlemmene selv, sier han. Forskningen på fenomenet har bevisstgjort lederne og medført endringer i det selvbildet asafoene har. Økt selvrespekt og større oppmerksomhet utenfra har styrket institusjonen. Prosjektet er et eksempel på at forskningen påvirker forskningsobjektet – det blir en vekselvirkning mellom forskningen og organisasjonen som er tema for forskning.

Økt betydning. – Afaso-organisasjonene var desavuert, tilsidesatt og glemt av det moderne samfunn, sier Hernæs, som poengterer at forskningsprogrammet også har bidratt til større forståelse fra myndighetenes side for Asafo.

– Et annet poeng er at moderne bistand har oversett det potensialet som ligger i denne type «tradisjonelle» institusjoner, framholder han. – Asafo-organisasjonen med sin historiske legitimitet og solide røtter i lokalmiljøet kan være en viktig støttespiller i mobilisering av folk og gjennomføring av utviklingstiltak. Begrensningen ligger i at de er lokale strukturer med et avgrenset nedslagsfelt.

Dokumentasjonssenter. Asafo-programmet er et samarbeidsprosjekt mellom NTNU og University of Ghana, Legon. Tre institutter er involvert: Institute of African Studies og Department of History i Ghana, og Historisk institutt i Trondheim. Konkrete resultater fra prosjektet er fem bøker og flere andre publi-

kasjoner. To Ph.D.-kandidater er utdannet, og fem Master-kandidater. Tidsskriftet «Transactions of the Historical Society of Ghana» er gjenreist.

Viktigste resultat er likevel etableringen av *Asafo Research & Documentation Centre* ved universitetet i Ghana. Historisk arkivmateriale er lagt inn i en database og gjort lett tilgjengelig, og blir dermed en viktig ressurs for framtidig forskning og aktivt kulturvern. Her har Asafo-programmet fulgt opp et tidligere Nufu-støttet samarbeid mellom Ghana og Trondheim, som gjennomførte en restaurering av et komplett arkiv fra den «tradisjonelle stat», det gamle kongedømmet *Akyem Abuakwa*.

– Dette er en fantastisk innfallsport til forståelse av kolonitiden, et arkiv som vil få varig betydning, understreker Hernæs.

På egen hånd. Afaso-prosjektet er nå blitt et tverrfaglig, multidisiplinært forskningsprogram. I tillegg til historikere deltar sosialantropologer, kvinneforskere, statsvitere og musikkforskere i det nye prosjektet som løper fra 2002 til 2006 og er kalt «Tradition & Modernity in Ghanaian History and Development». Dette favner ulike typer tradisjonelle institusjoner, samt flere såkalt «moderne» institusjoner, og fokuserer på interaksjonen mellom dem.

– Jeg føler at vi gjennom det nye programmet får mulighet til å konsolidere det grunnlaget vi har lagt for en selvstendiggjøring av denne type historie- og samfunnsforskning i Ghana, sier Hernæs. – Vårt mål er at de kan videreutvikle og drive denne aktiviteten på egen hånd.

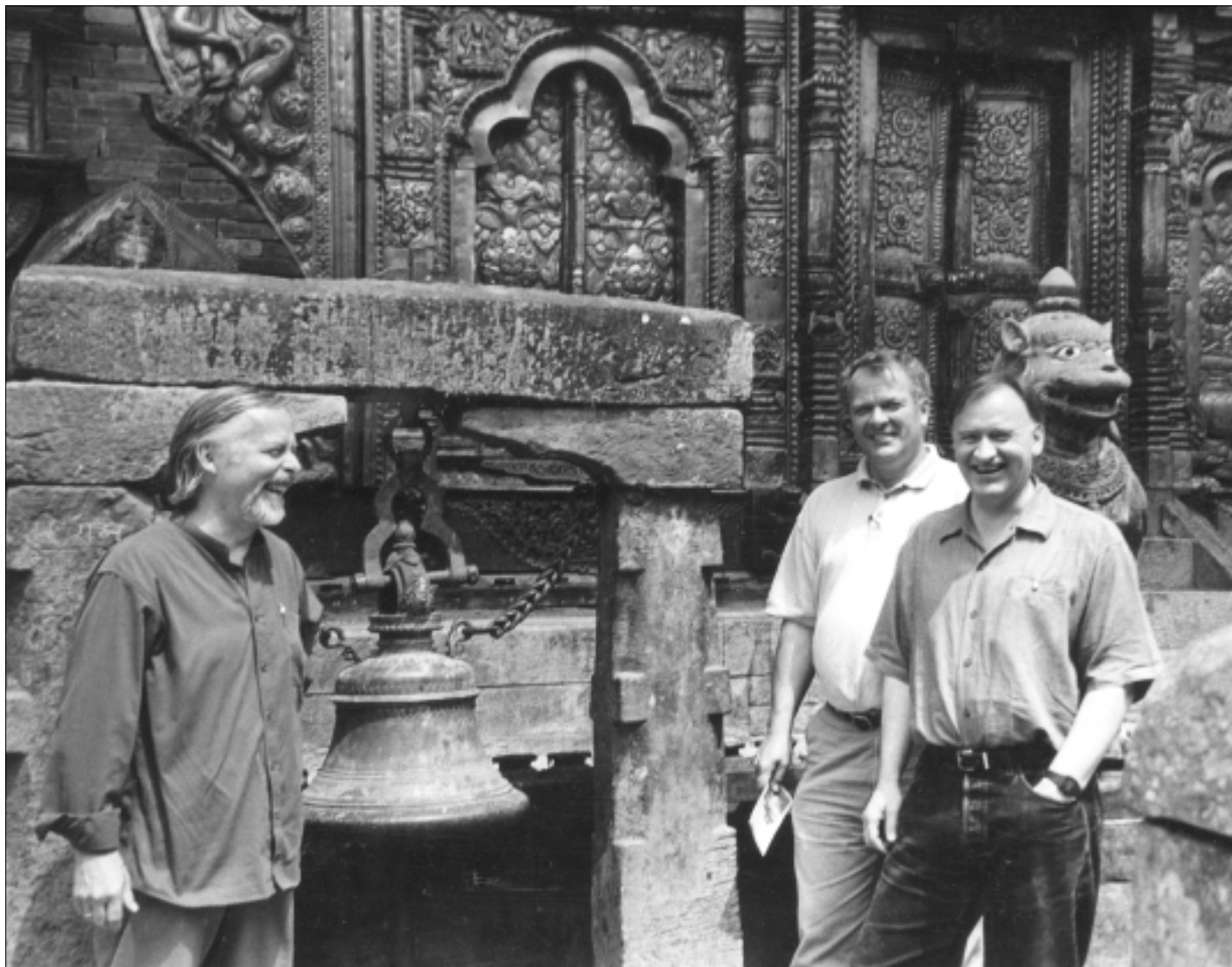
ARNE ASPHJELL

arne.asphjell@adm.ntnu.no

Ti Nufu-prosjekter ved NTNU

NTNU er engasjert i ti Nufu-prosjekter med en total ramme på 40 millioner kroner. Professor Tore Haavaldsen er den store «Nufu-vinneren» ved NTNU, med to store prosjekter mot Uganada og Nepal, med en samlet ramme på 11.5 millioner. Dette er NTNUs Nufu-prosjekter:

Institusjon	Prosjekt	NTNU-ansvarlig
Makerere University, Uganda	Doktorgradsutdanning, forskningssamarbeid	Tore Haavaldsen, Bygg- og anleggsteknikk
Tribhuvan University, Nepal	Post doc.- utdanning, forskningssamarbeid	Tore Haavaldsen, Bygg- og anleggsteknikk
Etiopia	Befolkningsvekst, arealutnyttelse	Axel Baudoin, Geografi
Addis Ababa Univ., Etiopia	Masterprogram i transportteknikk	Stein Johannesen, Samferdselsteknikk
Univ. of Ghana	Bruk av datateknologi i språkfaget	Lars Hellan, Lingvistikk
Univ. of Ghana	Tradisjon og modernitet i ghanesisk historie	Per Hernæs, Historie
Univ. of Fisheries, Vietnam	Havbruk	Helge Reinertsen, Botanikk
Zimbabwe	Streptokokker	Lars Bevanger, Medisin
Zimbabwe	Mineralressurser	Knut L. Sandvik, Geologi
Sør-Afrika	Fornybare energikilder	Jørgen Løvseth, Fysikk

NTNU-professorene (f.v.) Hans Bjønness, Tore Haavaldsen og Helge Brattebø på tempelbesøk i Nepal.

fakta

Milepæl i nepalsk ingeniørutdanning

Dette sier den nepalske prosjektlederen om prosjektet:

«The Nufu program was a significant landmark in the history of engineering education in Nepal. At present more than 100 students are pursuing their masters' course at the Institute. Their research focuses on problems specific to Nepal. We have begun a journey of establishing a research culture at the Institute.

From the beginning of the project, we agreed to value and respect our differences, and to build on our strengths to compensate for our weaknesses. We were able to create an environment of mutual learning where all parties gained more insight. With the excitement of that mutual learning we will create a momentum toward more learning and growth.

The genius of what can be done through creative partnership and synergy is astounding. I truly believe that global initiatives must reinforce such efforts to realize the full potential of research and training institutions. In Nepal, we have opened new possibilities and new territories that others can follow.»

Professor Pramod B. Shrestha
Former NUFU Project Coordinator
Institute of Engineering
Kathmandu, Nepal

Personlig vennskap viktigst

– Jeg opplever en genuin glede ved denne jobben, som gjør samarbeid med land i sør til det mest meningsfylte i min professorgjerning, sier Tore Haavaldsen.

– Prosjektet ville ikke vært det samme uten det personlige vennskapet som er utviklet mellom oss, sier NTNU-professor Tore Haavaldsen om sitt Nepal-prosjekt. – Vennskap er en kvalitet som er fundamental for å få slike prosjekter til å virke, hevder han.

Ikke nødhjelp. Etter Haavaldsens mening er noe av det viktigste med Nufu-prosjektene at de ikke er så resultatorientert og fokusert på å utvikle produkter, men heller legge til rette for meningsfylte prosesser.

– Prosessene er det viktige, poengterer Haavaldsen, som sterkt understreker at

Nufu-prosjektet ved Institute of Engineering ved Tribhuvan University slett ikke er noen nødhjelp: – I Nufu-prosjektet legger vi til rette for et likeverdig samarbeid. Pengene kommer fra Norge, innsatsen skjer i samarbeidslandet, og det er i prosjektet utviklet et genuint fellesskap mellom deltagerne.

Tre masterprogrammer. Tore Haavaldsen begynte som professor i bygg- og anleggsteknikk ved Norges tekniske høgskole (NTH) i 1987. Han kom raskt med i Terje Simensen og Hans Bjønness' Nepal-prosjekter, og begynte selv å sende diplomstudenter dit. De søkte og fikk midler til utvekslingen fra NTHs strategipott, og opparbeidet en god kontakt med Institute of Engineering ved Tribhuvan University i Kathmandu.

Da Nufu ble etablert og inviterte til søknader først på nittitallet, var allerede grunnlaget lagt for et utvidet samarbeid mellom Trondheim og Kathmandu. Elementene lå der, og med Nufu-støtte ble det utviklet tre masterprogrammer ved Tribhuvan University: Urban Planning, Environmental Engineering og Structural Engineering.

Skepsis. Haavaldsen er rask til å understreke at det er Tribhuvan selv som har bygd opp disse programmene. Trondheimsmiljøet har bare vært en støttespiller. Han tror også at det har vært viktig for prosjektets suksess at samarbeidet ble innledet med et todagers seminar der fokus ble satt på lokale problemer og behov og hvilken bistand som var relevant: Hva er det dere trenger? Hva er det dere vil?

Mange uttrykte likevel tvil om det norske initiativet ville føre til noe.

Nye avleggere. De tre masterprogrammene som nå produserer omlag 60 kandidater per år, ble resultatet. I tillegg er CARD etablert – Center for Applied Research and Development, et slags mini-Sintef. Å få etablert et profesjonelt organ til å ta hånd om oppdrag har tatt lang tid, men nå fungerer CARD fint og har fire ansatte. Skepsis er snudd til entusiasme.

To nye masterprogram er også etablert, «Renewable Energy» og «Water Resources». Trondheimsmiljøet er nå med på å få i gang doktorgradsutdanningen ved Institute of Engineering.

Med basis i erfaringene fra Nepal har

Haavaldsen bidratt til å etablere et tilsvarende mastergradsprogram ved Makerere University i Uganda, også finansiert av Nufu.

Meningsfylt. – Vi er blitt personlige venner med mange av prosjektdeltakerne i Nepal, sier Haavaldsen. I tillegg til å være profesjonelt meningsfylt, blir arbeidet dermed også personlig meningsfylt.

– Jeg opplever en genuin glede ved denne jobben, som gjør samarbeid med land i sør til det mest meningsfylte i min professorgjerning, sier han. – Vi skal være mennesker, vi skal fungere sammen. Prosjektet skal være gøy, det skal være levende, utfordrende og voksende. Når det er tilfelle, er det flott, sier den engasjerte professoren.

– Ideen om å være profesjonell funker ikke alene, konkluderer han, og velger å satse på å bygge et følelsesmessig fellesskap over landegrensene.

ARNE ASPHJELL

arne.asphjell@adm.ntnu.no

Nobelprisvinnere kommer til NTNU 4. og 5. desember

Fem tidligere nobelprisvinnere kommer til NTNU for å markere 100-årsjubileet for nobelprisen 4. og 5. desember. De langveisfarende gjestene vil bidra med en rekke foredrag og en paneldebatt som er åpen for alle. Les mer om arrangementet på: <http://www.ntnu.no/nobel/>

Eksemplet Afghanistan

Legens rolle i krig er tema for nobelforedraget til Leger uten grenser 4. desember. Det blir krydret med ferske nyheter fra Afghanistan.

Informasjonsleder Petter Hveem fra den norske avdelingen av Leger uten grenser har akkurat vært i Trondheim på en kombinert informasjons- og rekrutteringstur. Han har løpende kontakt med organisasjonens internasjonale leder, Morten Rostrup, som kommer til nobelarrangementet ved NTNU 4. og 5. desember.

Hveem forteller at Rostrup nettopp har avsluttet en treukers tur i grenseområdene i Pakistan. Der har han møtt FN's høykommissær for flyktninger og representanter for Taliban.

Leger uten grenser har vært sterkt medvirkende til at det nå blir opprettet en flyktningeleir på pakistansk side av grensa mot Afghanistan. Rostrup bringer følgende med seg ferske nyheter fra krigsområdet når han kommer. I tillegg til humanitær bistand blir det lagt stor vekt på informasjonsarbeid. Organisasjonen forbeholder seg retten til å fortelle åpent om det den opplever rundt om i verden. Å vitne om overgrep og forbrytelser mot menneskeheten, har stått sentralt. Medienes oppmerksomhet har ofte vært viktig for å oppnå bedre levekår for mennesker i nød.

Ble kastet ut. Leger uten grenser har arbeidet i Afghanistan siden begynnelsen av 80-tallet. Før den 11. september i år hadde organisasjonen om lag 70 frivillige helsearbeidere i aksjon på prosjekter spredd over hele landet. Hveem forteller at 20 års sammenhengende krig som ble toppet med tre års tørke, gjorde hjelpearbeidet ytterst vanskelig.

– Da Bush satte fram ultimatumet sitt og en ny krig var under oppseiling, ble alle internasjonale hjelpeorganisasjoner trukket ut. Dette skjedde nesten over natta. Årsaken var at Taliban ikke lenger ville garantere for de utenlandske hjelpearbeidernes sikkerhet. Siden har det vært arbeidet natt og dag for at de skal få komme inn igjen. Forutsetningen er at de blir sikret et minimum av vern. Foreløpig har

dette ikke lyktes. Gjennom forskjellige nyhetskanaler får vi meldinger om at horder av mennesker er på flukt, og at de blir møtt av stengte grenser mot nabolandet Pakistan. Derfor var det ei skikkelig gladmelding da vi mottok nyheten om at det skal opprettes en flyktningeleir i Chaman, på pakistansk side av Afghanistangrensa. Leiren skal drives av Leger uten grenser, opplyser Hveem.

Trenger flere leger. Hveem møtte både medisinstudenter og helsearbeidere av forskjellige kategorier under besøket i Trondheim. I tillegg var det en fotoutstilling i Folkebiblioteket. Hensikten var todelt: Å spre informasjon om en kampanje for livsviktige medisiner, og å rekruttere flere feltarbeidere.

Han forteller at det er forholdsvis lett å rekruttere sykepleiere og ikke-medisinske personell. – Det er straks vanskeligere å motivere leger til en innsats. I dag har Norge bare en håndfull leger ute på feltarbeid. De får ei lønn som skal dekke løpende kostnader de har her hjemme, flybilletten samt kost og losji. Drivkrafta deres er et brennende engasjement og et sterkt ønske om å hjelpe. Hverdagen som møter dem, er så fjernt en bare kan komme fra det normale livet ved norske syke-

hus. Faktisk er det mange som syns det er vanskelig å komme hjem etter en periode ute i felten. Kontrasten mellom å arbeide med livreddende medisin og med livsstilssykdommer, blir voldsom, sier Hveem.

Etiske dilemmaer. Feltarbeiderne møter mange etiske problemstillinger som vil bli belyst under nobelforedraget den 4. desember. Rostrup har skrevet en artikkel om temaet, som du kan lese på <http://www.leger-uten-grenser.no>. I artikkelen framhever han at konfliktene de møter, sjelden kan tolkes i svart/hvitt. De kan omfatte mange kompliserte faktorer og involvere mange forskjellige aktører som gjør det vanskelig å manøvrere.

Ikke sjelden blir feltarbeiderne utsatt for lokale makthavere som forsøker å manipulere den humanitære hjelpen. – En slik manipulering røkter ved sentrale humanitære prinsipper som nøytralitet og upartiskhet, skriver Rostrup. – For oss er det viktig å stå fast på nøytraliteten. Det innebærer blant annet at vår tilstedeværelse ikke skal forverre konflikten i området. Det er derfor ikke nok å være upartisk, men vi må også analysere mulige uheldige politiske konsekvenser av å gi hjelp.

Nærhet. Nærhet til pasientene er et annet viktig prinsipp han trekker fram. – Leger uten grenser ønsker å være noe annet enn en ren bistandsorganisasjon som leverer teknisk hjelp, utstyr, medisiner og liknende.

Ofta har de heller ikke noe alternativ, fordi det nettopp er mangel på kvalifisert helsepersonell i kriseområdene. Den fysiske nærheten kan imidlertid oppfattes som truende, fordi hjelpearbeiderne lett kan bli vitner til overgrep mot pasientene.

– Ønsket om å hjelpe enkeltmenneskene står sterkt hos alle, og det er lett å miste oversikten over de generelle effektene av vår intervensjon. Vi må hele tiden vurdere konsekvensene av vår nødhjelp og veie negative effekter mot de positive, skriver Morten Rostrup.

SYNNØVE RESSEM

synnove.ressem@adm.ntnu.no

Å vitne om overgrep og forbrytelser mot menneskeheten, er en viktig del av arbeidet til Leger uten grenser. I forrige uke var informasjonsleder Petter Hveem på Trondheimsbesøk med blant annet en fotoutstilling på Trondheim Folkebibliotek.

FOTO: SYNNØVE RESSEM

Vitenskap på liten lengdeskala

Tenk deg at informasjonen fra all verdens bøker og blader ble samlet i ei fyrstikkeske. Det kan du sannsynligvis få til hvis du forminsker bokstavene til nano-størrelser!

Alle stoffer er bygd opp av atomer som er organisert forskjellig. Utviklingen av tunneleringsmikroskopet har gjort det mulig å studere individuelle atomer på overflater.

ILLUSTRASJON: P. EVERS, KONSTANZ

Nanoteknologi omtales som det 21. århundrets teknologi, og handler om å utnytte strukturer/fysiske strukturer med størrelse helt ned til noen ganske få atomer. Alle stoffer vi omgir oss med, er bygd opp av atomer som er organisert forskjellig.

Nanoteknologien gjør det mulig å bygge materialer med nye egenskaper, atom for atom, i uhyre små dimensjoner. Måleenheten som anvendes, er nanometer, som er en milliarddel av en meter. Vi må opp i ca. 10 000 nanometer for at det skal kunne oppfattes av det menneskelige øye. Nanoteknologi omfatter den anvendelsesorienterte delen av forskningen, mens nanovitenskap, *nanoscience*, betegner grunnforskningen.

En ny verden. Tanken på at mennesket skal kunne gjøre seg fri fra de kjente strukturerne og selv kunne bestemme funksjonene til et ønsket materiale, har også gitt fantasien ny næring. De mest ytterliggående snakker om smarte materialer med nye intelligente funksjoner, som vil gjøre alt lettere og annerledes. Små maskiner som kan sendes inn i menneskekroppen og helbrede dødelige sykdommer. Biler og fly som kan reparere seg selv. Nye transportmetoder som kan muliggjøre kolonisering av fremmede planeter....

Mer virkelighetsnært og håndgripelig er kanskje arbeidet med å framstille mindre og hurtigere computerchips. Den tradisjonelle silisiumchipsen nærmer seg snart grensen for videre utvikling. Erstatningen kan bli kvantecomputere utviklet med nanoteknologi, som kan lagre ufattelig mye mer informasjon og jobbe ufattelig mye raskere enn computerne vi bruker i dag.

NTNU har ett tunneleringsmikroskop (STM) som begynner å dra på årene, og får snart et nytt. Anne Borg ved Institutt for fysikk bruker instrumentet til forskning innen overflatefysikk.

FOTO: SYNNOVE RESSEM

Mikroskop. Nanoscience blir tema for ett av nobelarrangementene ved NTNU den 4. desember. Hovedtaler er Heinrich Rohrer, nobelprisvinner i fysikk i 1986. Rohrer fikk nobelprisen sammen med Gerd Binnig for utviklingen av tunneleringsmikroskopet (STM).

Det nye instrumentet ga nye muligheter innen nanoteknologi for å observere og manipulere strukturer. For første gang ble det nemlig mulig å observere og flytte individuelle atom på overflater. Basert på tunneleringsmikroskopet har det blitt utviklet en rekke beslektede mikroskoper, som for eksempel kraftmikroskopet (AFM). Denne gruppen mikroskoper har hatt stor betydning for en rekke områder innen fysikk, biologi og medisin siden starten i 1981.

Professor Anne Borg ved Institutt for fysikk forteller at det blir satset lite på nanovitenskap i Norge i forhold til internasjonal målestokk. Ved NTNU er det imidlertid flere spennende prosjekter i gang, både innen hennes eget fagfelt, som er overflatefysikk, og innen fysikalisk elektronikk og biofysikk.

Nanoforskning ved NTNU.

Smakebiter fra nanoforskning innen biofysikk vil bli presentert på nobelseminaret den 4. desember. Professor Bjørn Torgger Stokke ved Seksjon for biofysikk og medisinsk teknologi, Institutt for fysikk, skal fortelle om et prosjekt som handler om å komprimere arvestoff (DNA). Langsiktig målsetting er å forbedre metoder innen genterapi.

I naturlig form har DNA-molekylet en lengde som er mye større enn cellen den ligger i. Dette medfører en rekke problemer når DNA-molekyler skal transporteres inn mot nye celler. Målet er å reorganisere DNA-molekylet til en mer kompakt form, for å redusere friksjonen og gjøre DNA lettere tilgjengelig for cellene når det skal brukes i forbindelse med genterapi. I andre prosjekter blir det eksperimentert med strekking av enkle polymerer, og dissosiering mellom par av enkeltmolekyler.

SYNNOVE RESSEM

synnove.ressem@adm.ntnu.no

Stewart's corner

Spørsmål angående engelsk kan stilles til språkrådgiver Stewart Clark ved Studieavdelingen, e-post: stewart.clark@adm.ntnu.no, tlf. 73 59 52 45, faks: 73 59 52 37

Avoiding Foggy English

The European Commission's Translation Service is running a campaign called «Fight the FOG» to encourage authors and translators to write more clearly. This draws attention to the dangers of FOG – that vague grey pall that descends on reports and documents, obscuring meanings and messages, causing delays and irritation. They suggest some ways to cut out FOG:

1. Do not state the obvious. Trust your readers' common sense.
2. Do not clutter your text with redundant expressions like «as is well known», «it is generally accepted that», «in my personal opinion», «and so on and so forth», «both from the point of view of A and from the point of view of B».

3. Do not waste words telling readers what the text is going to say, or reminding them what it said earlier. Just say it. Once.

The value of a document is not proportional to its weight. Your readers will not respect you more because you have written 100 pages instead of 20. In fact, top officials in Brussels have even been known to reject over-long documents. Shorter documents tend to have more impact, and so do shorter sentences. As a guide:

1 document = 20 pages at the most
1 sentence = 20 words»

Remember what Pascal wrote: «I have made this letter longer than usual, only because I have not had the time to make it shorter».

Tricky words

border, boundary, frontier **Border** (Norw. statsgrense, grense) is the boundary or edge of something: «The border of the garden bed was lined with stones». **Border** can also be the frontier between countries. This often follows a natural division such as a river or range of mountains. **Border** is less formal and menacing than **frontier**: «Norway and Sweden have a long border». «The states in the USA all have borders».

Boundary (Norw. grense) means a limit or line that marks a division often between two administrative areas within the same country: «A county boundary».

Frontier (Norw. statsgrense, grense) means formal or disputed **borders**: «China and Russia guard their frontier». «In Kashmir, there are conflicting claims about where the frontier is». Use **frontiers** when referring to the limit of settled territory. **Frontiers** can also mean breakthroughs as in the *frontiers of knowledge*. Kennedy's *New Frontier* was a dramatic concept. If this had been called the *New Border*, some people might have thought he was planning a new flowerbed for the White House.

big, large, great, considerable, substantial **Big** is a word that is best used for size and bulk as well as expressions like *big business*, *big mouth* and *big deal* or in slang where Mr Big refers to an important person, not his size. In formal contexts, **big** is often a poor choice and it is better to use *large*, *great*, *considerable* or **substantial**. **Large** is interchangeable with **big** and refers to size, quantity,

and extent: «A large house». «A large salary». «A large geographical extent».

Great is used for exceptional ability and outstanding qualities: «Though Napoleon was a great general, he was not a big man».

Considerable means great in terms of size or amount: «The company made a considerable profit».

Substantial means of real importance, large in amount or wealthy. If a company made «a substantial profit», most native English speakers would think that this meant more than a considerable one.

data, datum

Data (Norw. data) means facts and statistics collected for analysis or reference. **Data** is the plural form of **datum**. However, **data** is sometimes used as a singular noun, like **information**, in general, non-scientific use: «This data was vital». This use is widespread in computer science and in data processing. Nevertheless, it is recommended to always use data as a plural noun in scientific and formal writing or if you are referring to different types of data: «Oceanographic, meteorological and environmental data were gathered». The BE pronunciation rhymes with «waiter». In AE, there is both this pronunciation and one that is close to the Norwegian pronunciation.

Datum (Norw. datum) means one piece of information. The most common use is a standard of comparison or reference point in surveying: «This is our datum line» (Norw. nullpunkt). **Datum** is rarely used.

Enlightening English

If you feel we have failed you in any way, we shall be only too pleased to do it again – at no extra charge (notice in dry cleaners)

No smoothen the lion (notice in Czech zoo)

Do not use the diving board when the swimming pool is empty (Sign by pool in Sri Lanka)

All fire extinguishers must be examined at least ten days before any fire (hotel notice)

debatt

Heller gulrot enn pisk

Kjerstin Tobiassen tror ikke at mer bruk av tvang og pisk på studentene vil løse problemene i siv.ing.-studiet.

I sitt innlegg i siste nummer av Universitetsavisa med tittelen «dersom kvalitet er viktig» har Kolbein Bell en rekke innvendinger mot gjennomføringen av siv.ing.-utdanningen, og argumenter for at Eivind Hiis Hauge og Julie Feilberg er de beste til å heve kvaliteten på studiet. Rektorvalget er over, så dette innlegget er en utfordring til det nye rektorparet.

NTNUs undervisningsstrategi er en god og viktig reform, som det ble lagt mye arbeid i, både fra universitetsledelsen og engasjerte studenter. Nå begynner det virkelige arbeidet. Et sted å begynne for den nye rektoren er blant sine egne. Forrige uke gikk leder av Gradsutvalget for sivilingeniørutdanningen, Kjell Malvik, ut og hevdet at «koking» er en god måte å lære på. I sitt innlegg hevder Kolbein Bell at «vi i dag har en del studenter i systemet som helt opplagt skulle gjort noe annet enn å studere til siv.ing. ved NTNU», han påpeker studentenes lave arbeidsinnsats, vår målsetting om å komme ut av studiet med best mulig karakterer ved lavest mulig innsats og vår altfor gode klageordning. Det disse to har til felles, er at de hevder at mer

tvang, mer bruk av pisk, er løsningen på problemet.

Jeg stiller meg for det første undrende til et slikt negativt syn på studenter, og for det andre spør jeg: hvorfor er det slik?

Et uomtvistelig faktum er at evalueringen former læringsprosessen. På NTNU får studenter sin evaluering i form av en eksamen. Hva er eksamen? På eksamen testes dine kunnskaper, du får muligheter til å vise hva du kan, og du testes i det pensumet du skulle ha lært deg i løpet av semesteret. Eksamen er en mulighet, eksamen er riset bak speilet, eksamen er universitetets måte å evaluere sine studenter kunnskap på.

Det syn at evalueringsform og læring henger sammen, gjenspeiles i NTNUs undervisningsstrategi, og det er dette læringsynet som ligger til grunn for de nye evalueringsordningene som foreslås. Dette læringsynet deles dessverre ikke av alle. Det finnes andre, konkurrerende syn, som at eksamen er en lekseprøve, en testing av dine kunnskaper på et gitt tidspunkt skilt fra den forutgående læringsprosessen.

Min eksamen er noe mer enn en test. Den former min tilnærming til og arbeid med faget. Studenter er ikke dumme. Vi tilpasser oss det vi tror trengs for å komme gjennom kurset og eksamen, og vi er spesialister på å finne ut hva kravene som stilles til oss, er på forhånd – og gjør deretter akkurat det vi må. Læringen blir derfor i stor grad et resultat av hvordan kurset og evalueringen er utformet.

Dagens eksamen er utformet på en slik måte at det lønner seg å «pugge», og det lønner seg å «koke». Så lenge du kan lese i ti dager og få samme karakter som etter å ha lest i ti uker, stimulerer ikke systemet til arbeid. Hva med å finne eksamensformer som stiller skikkelig krav til oss?

Dette ønsket må ikke forveksles med det å doble pensum og antall øvinger eller øke kravene på skriftlig eksamen. Stor arbeidsmengde, høyt tempo og mange øvinger stimulerer ikke nødvendigvis til god læring. Det betyr heller ikke at vi ønsker å senke de faglige kravene eller forventet arbeidsmengde. Det handler i stedet om å bruke gulrot i stedet for pisk, å motivere framfor å straffe.

I høst har AltUnd, i samarbeid med Geografisk institutt, gjennomført et prosjekt med mappeevaluering. Hovedideen med mappe er å erstatte en stor avsluttende prøve som grunnlag for evalueringen, med en rekke oppgaver spredt utover i semesteret.

Denne evalueringsmåten får følgende konsekvenser:

1. Du må arbeide gjennom hele semesteret.
2. Du dokumenterer din egen faglige utvikling – den første oppgaven vil antagelig være den dårligste, men ved å kunne peke på svakhetene i denne, og det du nå vet og ville gjort bedre, dokumenteres din faglige utvikling ved hjelp av selvrefleksjon.

Din mulighet til å få en vurdering av dine reelle kunnskaper i faget er mye større ved å få evaluert et omfattende arbeid,

Si din mening, men skriv kort! Innlegg kan sendes via e-post: medieseksjonen@adm.ntnu.no. Innsendte manus kan bli forkortet. Fortsett gjerne diskusjonene på nettet: **ntnu.fritt-forum** (tilgjengelig fra «Innsida», der alle innlegg blir lagt ut etter at avisa er trykket).

enn ved en enkel skoleeksamen. Mye arbeid, fordypning i fagene og refleksjon over aktuelle problemstillinger lønner seg. Det lønner seg rett og slett å lære, ikke å pugge.

Dagens metoder for læring og undervisning er kulturelt betinget, ikke pedagogisk begrunnet. Blant undervisere er det mye tro og synsing, og det eksisterer bisarre modeller og forståelse av læringsprosessen. Jeg kjenner svært få studenter som er fornøyd med det tilbudet de får i dag. Som studenter må vi bli flinkere til å jobbe sammen og synliggjøre hva vi mener og ønsker: hvordan kan vi unngå at våre hjertesukk og ønsker ikke oppfattes kun som isolerte klager? Til dette trengs velbegrunnede og veldokumenterte innspill – og vi må helt klart bli flinkere til å benytte oss av universitetets kanaler for å få gjennomslag for våre synspunkt.

Så lenge systemet for prøving av våre kunnskaper er så dårlig som i dag, burde ingen student ha dårlig samvittighet for å be om en begrunnelse for karakteren sin.

På et universitet som ønsker å satse på kvalitet, bør fokuset være på kvalitet. Et universitet som satser på kvalitet, bør ha bedre begrunnelser enn tradisjoner og økonomi for å opprettholde dagens eksamensordning. Valg av evalueringsform og hvilken læringsprosess man oppnår henger sammen, og derfor er det læringsmålene som må bestemme hvilken evalueringsform vi velger – ikke motsatt.

Vi står overfor store utfor-

dringer. Fundamentet for satsingen på nye evalueringsformer er økonomi. Det er ingen vei utenom at kvalitet koster penger. Problemet i dag er at det i mange miljøer er utviklet en sterk skepsis mot endring, forandring og nye ting. Årsaken ligger kanskje i en resignasjon – overarbeidet, dårlig økonomi, stress og press og så kommer ledelsen eller studentene kjapt og freidig og krever at man må «tenke nytt». Når økonomien og rammebetingelsene er dårlige, bites hundene.

Det er satt ned et utvalg som skal jobbe med implementeringen av undervisningsstrategien. Signalene om at dette arbeidet prioriteres er gode, men signaler er ikke nok. Jeg er redd dette er en liten satsing i forhold til det massive og systematiske arbeidet som må gjøres før vi kan høste resultater. Dette krever konkrete planer for gjennomføring, en aktiv oppfølging av fagmiljøene og ikke minst vilje til å satse økonomisk. NTNUs ledelse får en stor oppgave i å få Storting og regjering til å forstå de reelle kostnadene som følger av stortingsmeldingen. Det er naivt å tro at strategier vil følges opp av seg selv, men det er et lederansvar – på alle nivåer, å følge opp de vedtatte strategiene.

Vår hovedutfordring vil bli å overbevise om at evalueringsformen påvirker læringsprosessen, og skape aksept for at universitetets oppgave er å sikre best mulig læring for sine studenter.

Kjerstin Tobiassen, AltUnd

Bjørn Sortland er førstemanuensis ved Institutt for marin prosjektering

Førstemanuensis BJØRN SORTLAND er ny, fast skribent i denne spalten. Han skriver denne gang om prosjektet Ekspert i team og om behovet for kulturendring.

Bør kreativitet og innovasjon være obligatoriske fag?

I NTNUs visjon «Kreativ – konstruktiv – kritisk» er kreativitet løftet opp på første linje. Hva innebærer dette for undervisningen? Er det mulig å undervise i kreativitet og innovasjon? Har disse ordene i visjonen noen betydning for undervisningskulturen ved vårt universitet?

Alle barn er født kreative, men det norske skolesystemet evner i liten grad å utnytte dette potensialet. Næringslivet derimot signaliserer at det ikke er nok å være faglig flink for de som skal konkurrere om de gode jobbene i framtida. Den som søker jobb i industrien, må først og fremst være end-

ringsdyktig og fleksibel. Evnen til å kommunisere og å etablere gode samarbeidsrelasjoner er også viktig, og det samme er evnen til å arbeide tverrfaglig. Det er vanskelig, eller kanskje helt umulig å utnytte kreative evner hvis forholdene ikke legges til rette for det. Alle de egenskapene som industrien etterspør, er nødvendige egenskaper hos hvert enkelt individ i en gruppe hvis vi ønsker å få kreativiteten til å blomstre.

Nyskaping og innovasjon i tverrfaglige team krever en helt annen kultur enn den som dominerer ved dagens universitet. Vi har delt universitetene inn i småle disipliner, slik at hver professor har fått sitt fagområde å regjere. I dette systemet blir faglige tilnærmelser over revirgrensene sett på som konkurranse. Ansettelsesmekanismene og krav til merittering forsterker disse holdningene ved at evnen til å isolere seg og dyrke sitt fag (les faglig dyktighet) tillegges mye større betydning, enn samarbeidsevne. Studentene er læregutter i dette systemet, og det tar ikke lang tid før de tar etter sine læremestre; professorene.

Ved NTNUs idélaboratorium arbeider vi med utprøving av alternative arbeidsformer med fokus på nytenkning og tverrfaglig samarbeid. Idélaboratoriet ble eta-

blert som et nytt og annerledes arbeidssted for prosjektteamene i Næringslivets idéfond for NTNU, der tverrfaglige team av stipendiater og forskere kunne samarbeide under kreativ prosessveiledning. Idélaboratoriet har i økende grad blitt tatt i bruk i undervisningen, for å gi studentene trening i kreative arbeidsformer og arbeid i tverrfaglige team. Ekspert i team er et eksempel på fag hvor det ligger meget godt til rette for å utvikle slike ferdigheter hos studentene.

Formålet med NTNUs idélaboratorium er å utvikle kompetanse og ferdigheter i kreative prosesser. Det er ønskelig å bidra til at kreative metoder inngår i den regulære undervisningen og forskningen ved NTNU, både som tema og som arbeidsform, og at NTNU framstår som et innovativt kompetansemiljø overfor næringslivet. NTNU har sterke fagmiljøer innen fagområder som psykologi, pedagogikk, språk og kommunikasjon som i fellesskap kan utvikle et høyt forskningsmessig nivå på kreative metoder, og universitetet har en rekke fagmiljøer som kan utprøve og videreutvikle praktisk metoder innenfor eget fagfelt. Idélaboratoriet har som langsiktig strategi å bidra til denne prosessen ved å framstå som en arena for slik forskning og utvikling.

Kungliga Tekniska Högskolan, KTH, i Stockholm vil i januar åpne sitt «Learning lab» som en del av det nye biblioteket. Learning lab består av en rekke rom med radikalt nye romløsninger, og hvor det er lagt til rette for utstrakt bruk av video og internett-teknologi. Rektor Anders Flodström påpeker viktigheten av å lære på nye måter, og ser en stor nytte i et nordisk samarbeid på dette feltet.

Kreativitet, kommunikasjon og samarbeid henger nøye sammen, og representerer ferdigheter og holdninger som man i liten grad kan lese seg til. Det er ikke lett å endre menneskene for å øke kreativiteten i en gruppe eller et miljø, men man kan gjøre noe med omgivelsene, eller rammene. For at mennesker skal trives og utvikle seg optimalt i all faser av livet, må de finne anvendelse for sine kreative ressurser. Det handler om å legge til rette for engasjement og skaperglede, om en åpen mental innstilling, om oppmerksomhet og omtanke for andre, om kritiske holdninger, og om initiativ til å utvikle kreative rom for seg selv og andre. Det handler om å endre kulturer slik at kreativitet og innovasjon kan inngå som et naturlig element i både undervisning og forskning.

En klar nøkkelperson

Steinar Johansen er vår lokale St. Peter. Han sitter med nøklene – ikke til hele universet, men til hele universitetet.

«Hestnøkler» kaller Johansen denne hanken med nøkler fra et av de eldste husene på Gløshaugen, Teoretisk fysikk på bakken ut mot Elgeseter.

FOTO: ARNE ASPHJELL

Driftsrapport

Universitetsavisas serie med små glimt fra driftens avdelinger – vi presenterer menneskene som får universitetet til å «gå rundt».

Til sammen er det 20 000 dører ved NTNU, og Steinar Johansen holder styr på dørlukkere, låser og nøkler til alle disse. Her inngår også spesiallåser for dodører, arkivskap, garderobeskap og lignende.

Johansen har levd en omflakkende og kummerlig tilværelse siden han begynte som den første låsesmed ved NTH i 1987. Arbeidsoppgavene og ansvaret har økt jevnt og trutt, og Johansens lille gruppe teller nå tre personer.

Ved påsketider flyttet nøkkelgjengen inn i trivelige og romslige lokaler på Lerkendal. Dermed har Johansen endelig fått dagslys inn på kontoret, etter å ha sittet i mange år uten vindu.

Hjelper TrioVing. Skilting av dører og en del glassarbeid hører også under gruppens ansvarsområde, og det arbeides nå med å samle hele aktiviteten.

De 20 000 dørene omfatter 50 ulike låssystemer, og alle deler og tilbehør er nå oversiktlig samlet i reoler. Låssystemene har endret seg betraktelig i løpet av de årene universitetet og dets forløpere har eksistert, og Johansen har tatt vare på mye gammelt materiell for å kunne holde gamle låser i virksomhet. Det har faktisk hendt at hovedleverandøren av nøkler og låssystemer, TrioVing, har bedt Johansen om hjelp.

For datastyrte, elektroniske dørlåser nøyter Johansen & Co seg med å ta hånd om mekanikken, og overlater elektronikken til de eksterne leverandørene.

ARNE ASPHJELL

arne.asphjell@adm.ntnu.no

fra biblioteket

I denne spalten vil vi i tida framover gi deg tips og råd om hvordan du får mest glede og nytte av ditt universitetsbibliotek.

Offentlig statistikk

– hvordan finne fram

Når vi hører ordet statistikk, tenker vi som regel på *innsamlede tallopplysninger*; vanligvis presentert i *tabellform* eller *grafisk framstilling*.

Vi skiller mellom *periodiske målinger*, for eksempel folketellinger, og *løpende tellinger*, for eksempel dødelighetsstatistikken. Selv om den løpende statistikken er godt utbygd, kan den ikke erstatte de periodiske målingene som gir mer informasjon om hver enkelt enhet.

Offentlig statistikk er en av de viktigste informasjonskildene vi har. De fleste land har et statistisk sentralbyrå, og arbeidet med å få til internasjonale statistiske standarder pågår hele tiden, slik at årbøker og folketellinger i hovedtrekk har samme form verden over. Stadig mer statistikk blir tilgjengelig på nettet.

Norsk statistikk.

Statistisk sentralbyrå (SSB) er utgiver av den offisielle norske statistikken. Hovedserien kalles *NOS: Norges offisielle statistikk*. Serien har flere årlige publikasjoner med tabellstatistikk for de fleste samfunnsområder.

SSB på nettet (www.ssb.no), *inn ganger på web'en*:

- Statistikk etter emne (systematisk). Her ligger også all ny statistikk.
- Ny statistikk (kronologisk). Det nyeste først.
- Veiviseren (alfabetisk).
- Søk.
- Publikasjoner (noe fulltekst, noe bibliografisk).
- Regional statistikk. Nøkkeltall for kommunene. Ennå ikke komplett.

Statistisk årbok kan være et lurt sted å starte når vi leter etter tallopplysninger om norske forhold. Den har tabell- og figurregister og et alfabetisk sakregister som gjør den lett å finne fram i, og den gir henvisning videre til hvor tallmaterialet er hentet fra, slik at vi kan finne fram til mer utfyllende statistikk. Statistisk årbok ligger på byråets nettside.

Andre sentrale norske statistikk-kilder.

NSD – Norsk samfunnsviten-skapelig datatjeneste (www.uib.no/nsd) er et serviceorgan for norsk forskning. Den inneholder blant annet resultater fra alle stortingsvalg etter krigen og tilsvarende informasjon om stortingsrepresentantene.

DBH-statistikk database (www.nsd.uib.no/dbhnev) er en database for statistikk om høyere utdanning. Statistikken er basert på innrapporterte data fra institusjonene, og omfatter organisasjonsdata, studentdata, økonomidata, persondata, arealdata og data om studietilbud.

Utenlandsk statistikk.

Her finnes en lenke på hjemmesiden til Statistisk sentralbyrå som heter *Web-tjenere ved*

andre statistiske byråer (www.ssb.no/lenker). Det er en alfabetisk liste som dekker hele verden.

Organisasjoner/institusjoners statistikk.

De fleste større institusjoner og organisasjoner har egne hjemmesider på Internett, og mange presenterer egen statistikk, rapporter, årsmeldinger.

Internasjonal statistikk.

Spesialstatistikk, sjekk hjemmesidene til de store organisasjonene.

Hvordan finne fram?

SSB – Spør biblioteket (www.ssb.no/biblioteket)

Fra hjemmesida til SSB kan du sende epost til SSBs bibliotek hvis du har spørsmål vedrørende statistikk eller byråets hjemmeside.

Hvordan finne fram til aktuelle web-adresser?

- Søk opp aktuelle etater/organisasjoner vha søkemotor, for eksempel Alta Vista (www.altavista.com) eller Kvasir (kvasir.sol.no/).
- Bruke linker fra en etats/organisasjons hjemmeside, for eksempel SSBs webtjenere (www.ssb.no/lenker).
- Norske Internett-ressurser med statistikk (www.ssb.no/lenker).
- Andre statistikkilder (www.ssb.no/lenker).

Hvilken kilde skal brukes?

Statistikk fra ett land:

Er du ute etter statistikk fra ett land, velg fortrinnsvis nasjonal kilde. Det gir ferskere og mer detaljerte data.

Statistikk fra flere land:

Velg internasjonal kilde. Gir sammenlignbare data.

- Eurostat for statistikk om EU-land (<http://europe.eu.int/en/comm/eurostat>).
- OECD for Europa + Japan, USA, Australia (<http://www.oecd.org/>).
- FN med underorganisasjoner for hele verden (<http://www.un.org/>).

For mer utfyllende informasjon, se: http://www.ub.ntnu.no/ess/til_opplysning/to_nr5_info.php

Kari Sandø

Bestill julekort nå!

Informasjonsenheden tilbyr også i år et flott 4-siders julekort til bruk for alle enheter ved NTNU.

Pris for ett kort m/konvolutt: 5 kroner.

Bestillingsfrist: mandag 26. november

Leveres ca. 1. desember.
NB: Begrenset opplag.

Bestill per e-post: info@adm.ntnu.no

Dette **MA** med i bestillingen:

- Antall kort
- Intern-adresse og navn på mottaker
- Hvem regningen skal sendes til

Motiv: Skulpturen «Solprosjekt» av Gunnar H. Gundersen.

På forsiden er det stanset ut en sirkel slik at utsnittet av skulpturen på side 3 synes gjennom. På side 2 er det en julehilsen på norsk og engelsk. Det er satt av god plass til egne hilsener.

Se også www.ntnu.no/info/julekort/

Fredag ettermiddagsblues

Evaluerings- og eksamensuka har vart lenge, lenge, leenge. Og nå er det paneldebatt, debatt-panel, panerte debattanter. Og det er fredag ettermiddagsblues med professor Kjell Malvig som solist på lysarkprosjektor. Og i kompet stiller fra venstre student Kjerstin Tobiassen, samt professorene Christian Thaulow og Rigmor Austgulen. Og det er fredag ettermiddagsblues og snart er det helg, helg, helg!

FOTO: ARNE ASPHJELL

Kaffeplantasje i Sentralbygg II

Amanuensis Arvid Dalehaug på Bygg- og anleggsteknikk har en frodig kaffebusk på kontoret sitt. Avlingen er på langt nær nok til å tilfredsstille det lokale behov for den edle drikk. Men Dalehaug har bevist at det kan dyrkes kaffebønner på Gløshaugen, og at det er et tålmodighetsarbeid. Det var kaffegrossisten Friele i Bergen som på slutten av åttitallet tilbød bønner til de som ville prøve å dyrke kaffe selv. Seks halve bønner var utgangspunktet for den frodige planten som nå bærer frukt i toppetasjen på Sentralbygg II.

– Planten tåler ikke kulde i det hele tatt, sier plantasje-eieren. – Kommer et blad i kontakt med vinduet, blir det svart med en gang.

FOTO: ARNE ASPHJELL

(Nesten) nye fakultetsdirektører

Anne-Ma Hogstad og Erik Lund

Anne-Ma Hogstad er utpekt som direktør for det nye «Fakultet for informasjons- og kommunikasjonsteknologi», og Erik Lund blir direktør for «Fakultet for ingeniørvitenskap og teknologi».

Ingen UA-premie denne gang

Universitetsavisa fikk i år god omtale av juryen, men ingen premie i Kommunikasjonsforeningens konkurranse om å bli «Årets bedriftsavis». Avisa ble i fjor kåret til Norges beste internavis og fikk også i år 9 av 10 mulige poeng i bedømmelsen. Men det holdt likevel ikke til en plass på pallen. Helt til topps i år gikk «Postavisen». Totalt var det 49 deltakere i klassen.

Overraskende fra Froskingsrådet

Det finnes mange gode saker å kjempe for. Norges forskningsråd har funnet en noe overraskende ny en. I en e-post som ble sendt land og strand rundt den 1. november, forteller Rådet at styret nettopp har vedtatt å anbefale at det skal opprettes et nytt nasjonalt organ, Nasjonalt utvalg til fremme av vitenskapelig *uredelighet*.

Vi takker redaktøren av «Mykje Merkeleg Mål i Media» for tipset og anbefaler alle som er interessert i tekstlingvistiske godbiter å surfe innom <http://www.hf.ntnu.no/nor/jenshaw/MMMM/mmmaal.htm>.

AV-utstyr stjålet

Audiovisuelt utstyr for for rundt 220 000 kroner er stjålet fra NTNU i løpet av det siste halve året. Problemet er økende.

– Det er blitt mer utstyr i auditoriene de siste årene. Dette har tydeligvis tyvene lagt merke til, sier overingeniør Frank Børø ved Studieavdelinga.

Teknisk avdeling vil nå prøve å finne nye måter å sikre seg mot tyverier. Børø vil ikke si noe nærmere om hvilke tiltak det er snakk om, men forsikrer at problemet tas svært alvorlig.

I perioden april-november i år har tyver fått med seg fem videospillere, en DVD-spiller, en forsterker og en trådløs mikrof. Samtlige tyverier er politianmeldt.

Hjelp - det er eksamen

Hodet banker, magen romler og nervene ligger i tykke lag utenpå huden. Studentene gruer seg - og det samme gjør flere av eksamensvaktene: Mange studenter har søkt om at forholdene blir lagt spesielt til rette for dem på eksamensdagen. Noen vil sitte i et iskaldt rom - kledt i komplett vinterutstyr - mens andre er nødt til å løpe et par runder rundt hovedbygget innimellom besvarelsene.

Særbehandling var stikkordet for Universitetsavisas rapport om eksamensavvikling høsten 1991. Noen studenter ville sitte i iskalde rom; noen måtte være mutters alene bak enveisspeil; noen insisterte på å medbringe en saccosekk (noen som husker dem?) – mens andre igjen var avhengig av en rask joggetur hver time eller så.

Akkurat det siste medførte at eksamenskontoret på Dragvoll måtte teste om eksamensvaktene hadde god nok kondis til å følge opp den nervesvake, men formsterke eksamenskandidat. – Vi forsøker å gi all den støtte studentene trenger, sa Karin Lange Telhaug ved eksamenskontoret til Universitetsavisa den 21. november 1991.

REDAKTØR: Jan Erik Kaarø
REDAKSJONSSEKRETÆR: Lisa Olstad
ANSVARLIG REDAKTØR:
Info.direktør Anne Katharine Dahl

Utgis av Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Distribueres i 13 000 eks. annenhver fredag i vår- og høstsemesteret.

REDAKSJON: Medieseksjonen,
Informasjonsenheten
LAYOUT: Hege Pedersen, NTNU-trykk
TRYKK: ST-Trykk AS, Orkanger

POSTADRESSE: Universitetsavisa,
Info.enheten NTNU, 7491 Trondheim
BESØKSADRESSE: Info.huset på
Gløshaugen (O.S. Bragstads plass 1)

TELEFON: 73 59 55 40
TELEFAKS: 73 59 54 37
E-POST: medieseksjonen@adm.ntnu.no

på siden

Forfall

Nylig inntraff to store forskningsbegivenheter omtrent samtidig i kongeriket. Forskningsrådet gjorde unna første runde i utvelgelsen av nasjonale sentra for fremragende forskning, og Kristopher Schau gjennomførte et eksperiment i menneskelig forfall. Opptil 100 000 mennesker så daglig på NRK2 at fråseforsker Schau drakk sokkesuppe, spiste en føflekk og skrapet belegg av tissen sin. Vel ute av grisebingen fredag kveld gikk ferden sporenstreks til «Først & sist» på NRK1. Til sammenligning ble Forskningsrådets jakt på landets mest fremragende forskningsmiljøer omtalt på dødsfallsiden i Adressa – og på Innsida. Likevel fikk ikke Christian Hambro noen invitasjon fra Fredrik Skavlan.

Hvor mange leksjoner trenger egentlig Forskningsrådet før det skjønner hva som skal til for å prege de store medienes dagsorden? All ære til forskningsdager og nysgjerrigperer, men akustikk, biopolymerer, hydrodynamikk og denslags er jo komplett usexy og uinteressant for deg og meg.

Gransk heller noe vi kan forstå. Det er flusst opp av gode forskningstemaer som kan gi oss ny viten om Meg & Kroppen min. Personlig har vi i mange år ført arkiv over vitenskapsstoff som massemediene faktisk vier spalteplass. Her er noen eksempler:

- «Pub-besøk er terapi for menn.»
- «Høye menn har best drag på damene, tjener mest og trives best med seg selv.»
- «Gifte menn får større oppmerksomhet fra det motsatte kjønn, enn ugifte.»
- «Det er ikke bare middelaldrende menn med hentesveis og liten snurrebass som ser på pornofilm.»
- «Menn er minst syke når de jobber på en arbeidsplass med jevn kjønnsfordeling.»
- «Menns hjerne er mer ensopret enn kvinners.»

I disse helt tilfeldig utvalgte eksemplene må det da ligge myriader av gode ideer til oppfølgende prosjekter, som en friskus i hvit frakk kunne ha forsket videre på i et Senter for fremragende navlebeskuelse på Karl Johan. I likhet med NRK bør jo Forskningsrådet vise befolkningen og stortingspolitikere på lunsjvisitt hva alle skattemillionene brukes til.

Nei glem Nobipol og ultralyd i MR. Den svenske professoren Sven Öhman har fullstendig rett når han hevder at popularisert framstilling av vanskelig forskning uansett blir svin-del. «Forskningsformidling» er jo egentlig bare science fiction, hevder svensken og underbygger sitt poeng med følgende spørsmål: «Vis meg hvordan relativitetsteorien kan forenkles og forklares populært.»

Så da er det vel like godt først som sist å la være å prøve, og i stedet overlate alt til forfall.

Jan Erik

